

CUỐN THỨ BẢY

Giá: 0\$40

8° INDO-CHINA
622(7)

三國演義

TAM QUỐC DIỄN NGHĨA

NGƯỜI DỊCH :

Nguyễn-an-Cur

DEPOT LEGAL
INDOCHINE
N° 8873

TÍN-ĐỨC THƯ-XÁ XUẤT BẢN

37, rue Sabourain, Saigon

(Bản này của ông Đinh-thái-Sơn đã bán đứt cho bản-xã)

In lần thứ ba

Cuốn nào không có dấu riêng của nhà xuất bản là đồ gian.

IN TẠI NHÀ IN XƯA-NAY

60-64, Boulevard Bonard, 60-64

SAIGON

1928

8° Ind.-Ch
622 (7)

Coman

中國書局

THE CHINESE BOOK CO.

100 N. YONGE ST. TORONTO, CANADA

ESTABLISHED 1911

SOLE AGENTS

THE UNIVERSITY OF TORONTO

LIBRARY

UNIVERSITY OF TORONTO

LIBRARY

128 SPADINA AVENUE

TORONTO, CANADA

TAM QUỐC DIỄN NGHĨA

CUỐN THỨ BẢY

DEPOT LEGAL

INDOCHINE

N° 813

Bá tánh đến coi đầy đường lấp ngõ. Vu-kiết mới nói cùng bá tánh rằng : « Ta cầu mưa cho dặng ba thước mà cứu muôn dân, chớ mạng ta cũng không khỏi thất. » Bá-tánh đều nói : « Hễ có linh nghiệm, ắt là chúa-công kính-phục. » Vu-kiết nói : « Khi số đã đến e không khỏi dặng. » Giây phúc có Tôn-sách đến đó mà hạ lệnh rằng : « Như xế qua mà không mưa thì phải thiêu Vu-kiết di. » Bèn khiến quân-sĩ chất củi khô cho sẵn mà chờ.

Đến chừng gần tới giờ ngọ thì có gió nổi lên, mà hễ gió tới đâu thì vân mây tới đó. Tôn-sách nói : « Bây giờ đã gần giờ ngọ rồi, có mây đen mà chẳng có mưa ấy quả là loài yêu. » Bèn khiến quân hầu đem Vu-kiết bỏ lên đồng củi, nhúm lửa bốn phía, lửa gặp gió liền giậy lên. Xảy thấy một đường khói đen xung lên trên không, nổ một tiếng sấm, mưa xuống như đổ ! nội trong giây phút thì khe rạch đầy đầy chợ búa lai láng, thiệt đủ ba thước nước mưa. Vu-kiết nằm trên đồng củi nạt một tiếng lớn thì mây tan gió tạnh, lại thấy mặt trời.

Chừng ấy các quan và bá tánh đều đỡ Vu-kiết xuống mở dây trói ra quì lạy mà xưng tạ. Tôn-sách thấy các quan quì lạy nơi giữa nước ngập, chẳng kê áo quần như vậy, thì nổi giận mà nạt rằng : « Có mưa cùng không mưa, đều bởi trời đất định số. Loài yêu ấy tình cờ như diệp mà thôi, sao chúng bay tin lắm vậy ? » Bèn rút gươm khiến quân hầu ra chém Vu-Kiết. Các quan cang gián hết sức. Tôn-sách nổi giận mà rằng : « Chúng bay muốn theo Vu-Kiết mà làm phản ta sao ? » Các quan không dám cang nữa. Tôn-sách khiến võ-sĩ ra chém Vu-kiết một đao, đầu rơi xuống đất. Liền thấy có một đạo thanh khí xẹt qua phía đông-bắc. Tôn-sách khiến đem thây Vu-kiết bêu ra giữa chợ, dặng mà rằng tội hoặc loạn nhưn tâm.

Đêm ấy dông mưa rất lớn, rạng ngày không thấy thấy Vu-kiết, quân-sĩ giữ thây, báo cho Tôn-Sách hay, Tôn-Sách nổi giận muốn chém quân ấy, xảy thấy trước nhà có một người đi chầm chầm mà vào, xem ra thì là Vu-Kiết. Tôn-Sách nổi giận vừa muốn rút gươm mà chém, bỗng liền xây xẩm té nhào xuống đất. Quân hầu lật đật đỡ vào chỗ nằm, giây lâu Tôn-Sách mới tỉnh lại; Ngô-thái-phu-nhơn đến nói với Tôn-Sách rằng: « Tại con giết oan thần tiên, cho nên mới mang họa ấy.» Tôn-Sách cười rằng: « Khi còn còn nhỏ theo cha mà chinh chiến, thì giết người như chém chuối mà nào thấy họa gì đâu. Nay con giết loài yêu ấy dặng mà trừ họa, nó nào gây họa cho con nổi.» Phu-nhơn nói: « Bởi không tin nên mới đến đời như vậy, nay phải làm phước dặng cầu khẩn việc ấy.» Tôn-Sách nói: « Mạng tôi là bởi trời, chắc là loài yêu không làm họa dặng, chẳng cần phải khẩn làm chi. » Phu-nhơn liệu thế khuyên không dặng, bèn khiến kẻ tả hữu lên mà khẩn riêng.

Đêm ấy ước chừng canh ba, Tôn-Sách đương nằm trong nhà trong xây có âm-phong thổi đèn, làm cho đèn tắt mà sáng lại, trong chỗ khuất bóng lại thấy Vu-Kiết đứng nơi bên giường. Tôn-Sách nạt lớn lên rằng: « Binh sanh ta quyết giết loài yêu mị, cho thiên-hạ bình an, nay mi thành quỉ rồi, sao còn dám lại gần ta nữa.» Bèn rút gươm trên đầu giường phóng Vu-kiết té ra Vu-kiết biến mất chẳng thấy chi hết.

Ngô-thái-phu-nhơn hay dặng chuyện ấy thì lại càng buồn rầu hơn nữa. Tôn-Sách mới gượng đau đến viếng mẹ, dặng cho an lòng. Ngô-thái-phu-nhơn nói với Tôn-Sách rằng: « Thánh-nhơn có nói: *Quỉ thần chi vi đứ, kỳ thanh hì hồ.* Lại có câu rằng: *Đảo nhĩ vu thiên địa thần kỳ.* Như vậy thì quỉ thần chẳng nên không tin. Mi đã giết oan Vu-tiên-sanh, lẽ nào không báo ứng, ta đã sai người đi cầu khẩn nơi Ngọc-thanh-quảng, mi phải tới đó vái vâng, thì tự nhiên an ổn.» Tôn-Sách không dám cãi lệnh mẹ, bắt dặt dĩ phải gấn gượng mà đến Ngọc-thanh-quảng.

Đến nơi, đạo-sĩ tiếp vào, mời Tôn-Sách đốt hương Tôn-Sách đốt hương thì đốt, song không chịu lạ. Xảy

thấy trong lư hương có khói bay lên, hiện ra như một tòa huê-cái, mà trên vàng khói ấy thì có Vu-kiết ngồi ngay tại đó. Tôn-Sách nổi giận, mắng nhiết một hồi rồi bước ra khỏi chùa, thì lại thấy Vu-kiết đứng trước cửa chùa, trợn mắt mà ngó Tôn-Sách, Tôn-Sách ngó ngoái lại mà nói quân hầu rằng: « Chúng bây có thấy yêu quỉ chẳng? » Quân hầu nói: » Không thấy. » Tôn - Sách lại càng giận lắm, bèn rút gươm đeo mà phóng Vu-Kiết. Té ra trúng nhằm một người, liền nhào xuống mà thát, Xem lại thì tên tiểu-lốt giết Vu-kiết ngày nọ; bị gươm phóng nhằm giữa óc, bầy lỗ đều ra máu chết tươi. Tôn-Sách khiến khiên là đi chôn. Đến chừng ra khỏi chùa, lại thấy Vu-kiết chạy vào chùa. Tôn-Sách nói: « Chùa này cũng là một chỗ chứa yêu. » Bèn ra đứng trước chùa, khiến võ sĩ phá đi. Võ-sĩ mới lên chùa mà giở, thì thấy Vu-kiết đứng trên nóc quanh ngói xuống đất. Tôn-Sách nổi sung, truyền lệnh đuổi hết đạo-sĩ trong chùa ra, rồi nổi lửa mà đốt chùa đi.

Khi lửa cháy thì thấy Vu-kiết ngồi tại trong ngọn lửa Tôn-Sách giận lắm, bèn về dinh, thấy Vu-kiết đứng trước cửa dinh. Tôn-Sách không thềm vào dinh, điếm ba trăm quân mà đóng trại nơi ngoài thành. Rồi lại truyền đòi chur-tướng mà thương nghị, ý muốn hưng binh giúp Viên-Thiệu mà đánh Tào-Tháo. Chur-tướng đều nói: « Vóc ngọc của chúa-công chưa yên, chẳng nên khinh động chờ cho lành mạnh rồi sể ra binh thì cũng không muợn gì. » Tôn-Sách làm thỉnh.

Đêm ấy Tôn-Sách ngủ nơi trong trại, thì lại thấy Vu-kiết bỏ tóc xã mà đến. Tôn-Sách la hét om sòm.

ĐỆ NHỊ THẬP CỬU HỒI

Ngày thứ, Ngô-thái-phu-nhơn truyền đòi Tôn-Sách về dinh. Sách về ra mắt mẹ. Thái-phu-nhơn thấy Tôn-Sách hình dung khô héo, thì khóc rằng: « Con đã khác tướng rồi! » Sách khiến lấy kiến mà coi, quã thấy hình dung gầy mòn thì thất kinh, ngó quân hầu mà rằng: Sao ta lại khô héo đến đôi này kia? » Nói chưa dứt lời thì thấy Vu-Kiết đứng trong kiến. Tôn-Sách vỗ kiến mà nạt một tiếng lớn, chỗ ghẻ lở ra, té nhào xuống đất. Ngô-thái-phu-

nhơn khiến quân khiên vào phòng giáy lâu mới tỉnh lại, mà than rằng : « Ta không còn sống nữa dặng ! » Bèn cho vời Trương-Chiêu, các quan và em ruột là Tôn-Quyền đến bên giường mà dặn rằng : « Trong thiên-hạ đương loạn, song lấy sức đông của Ngô-Việt lấy sự chắc của Tam-giang thì cũng là nên dặng. Ấy vậy, bọn Tử-Bổ hãy gần mà giúp em ta. » Bèn lấy ấn đai trao cho Tôn-Quyền mà rằng : « Như cắt hết quân-sĩ Giang-dông, quyết thắng nội trong vài trận, thì khanh không bằng ta ; còn việc cũ người hiền, dụng người tài, làm cho đều rảng hết sức mà giữ Giang-dông, thì ta không bằng khanh. Ấy vậy khanh phải tướng phụ huynh dụng nghiệp là khó nhọc, gần chí mà lo toan. » Tôn-Quyền và khóc và lạy mà lãnh đai ấn ấy. Tôn-Sách thừa cùng mẹ rằng : « Số mạng con đã hết, không còn phụng dưỡng mẹ dặng. Nay giao đai ấn này cho em con, xin mẹ dạy dỗ nó rằng : Những người cũ của phụ-huynh không nên khinh dể. » Ngô-thái-phu-nhơn khóc rằng : « Em còn còn nhỏ, e gánh việc lớn không nổi, thì tinh thể nào ? » Tôn-Sách nói : « Tài của em con hơn con thập-bội, thì đủ gánh việc lớn rồi. Hoặc như có việc trong mà không phân dặng thì hỏi Châu-Du ; ức thay, Châu-Du không có ở đây, cho nên con không dặng dò giáp mặt dặng. » Lại kêu các em mà dặn rằng : « Hề ta thất rồi chúng bay phải giúp Trọng-Muru, nếu trong tôn tộc mà có sanh lòng khác, thì hiệp nhau mà trừ khử ; còn trong vòng cốt nhục mà làm nghịch, thì không dặng an táng nơi tổ-phần. » Các em đều khóc mà vâng lời. Tôn-Sách lại kêu vợ là Kiều-phu-nhơn lại mà bảo rằng : « Ta vời khanh chẳng may mà rẽ nhau giữa đường như vậy, thì cũng thảm thiết lắm. Ấy vậy khanh phải phụng dưỡng lấy mẹ ta cho hết lòng hiếu kính, chẳng sớm thì muộn đây em khanh có vào thăm, thì khanh khiến nó nói lại cùng Cbâu-Lang, dặn phải tận tâm mà phò tá em ta, chớ khá phụ lòng hậu đãi của ta trong khi bình nhựt. » Nói rồi nhắm mắt mà thất. Lúc ấy mới có hai mươi sáu tuổi.

Người sau có làm bài thơ mà khen rằng :

*Đông-nam một minh đẹp,
Người xưng Tiều-bá-vương.
Vận trừ dượng hổ cứ,*

*Quyết sách giống long bàn.
Oai dấy ba sông tạnh,
Danh nên bốn biển thương.
Thân mất còn việc lớn,
Chuyên tâm dấn Châu-Lang.*

Khi Tôn-Sách thất, thì Tôn-Quyền khóc nhào nơi trước giương. Trương-Chiêu nói : « Lúc này chẳng phải là lúc tướng-quân khóc đau, vậy phải nhứt diện lo việc tang phục, nhứt diện lo việc binh gia và việc nước. » Tôn-Quyền nghe nói liền lau nước mắt. Trương-Chiêu khiến Tôn-Tĩnh lo lắng việc tang, rồi mời Tôn-Quyền ra ngồi đặng cho văn võ bá quan ra mắt. (Nguyên tướng-mạo Tôn-Quyền hàm vuôn miệng lớn, râu tía mắt xanh. Thuở trước có sứ nhà Hớn là Lưu-Huyền vào Giang-đông, thấy anh em họ Tôn, thì nói với người khác rằng : « Ta xem hết mấy anh em họ Tôn, tuy người nào cũng là tài khí tú đạt hết, song le lộc đời không đặng dài. Duy có một mình Trọng-Muru, diện mạo khôi ngô, cốt cách khác thường, ấy là tướng đại-quí, ai nấy không bì kịp.)

Khi Tôn-Quyền vâng lời di-mạng của Tôn-Sách, giữ việc Giang-đông, sửa sang chưa rồi thì có quân báo rằng : « Có Châu-Du ở Ba-kỳ mới đem binh về. » Tôn-Quyền nói : « Có Công-Cần về thì ta không còn lo gì nữa. » (Nguyên Châu-Du trấn thủ Ba-kỳ, hay đặng Tôn-Sách bị tên mang binh, cho nên mới trở về mà thăm, về tới Ngô-quận, nghe Tôn-Sách đã lâm-chung, thì lật đật về vội mà bôn tang.)

Khi Châu-Du vào khóc lạy trước linh-cữu của Tôn-Sách. Ngô-thái-phu-nhơn bước ra thuật hết các lời di-chức của Tôn-Sách cho Châu-Du nghe. Châu-Du quì mọp nơi đất mà khóc rằng : « Lẽ nào tôi không ra công khuyêa mà lo cho đến thất sao ? » Giấy lầu Tôn-Quyền vào. Châu-Du ra mắt xong rồi, thì Tôn-Quyền nói : « Xin ông chớ quên lời di-mạng của anh tôi. » Châu-Du quì lạy mà rằng : « Nguyện lấy gan óc thoa đất, đặng mà đền ơn tri kỷ. » Tôn-Quyền nói : « Nay tôi vâng sự nghiệp của phụ-huynh, vậy phải tính kế gì mà giữ đặng ? » Châu-Du nói : « Từ xưa đến nay, bề đặng lòng người thì thành, mất lòng người thì hư. Bây giờ đây phải tìm người cao minh giúp rập, thì Giang-đông này mới yên. » Tôn-Quyền nói : « Anh tôi có di ngôn

lại mà dặn tôi: Việc trong thì phú thát của Tữ-Bố, việc ngoài thì phú thát cho Công-Cần.» Châu-Du nói: «Tữ-Bố là người hiền đạt, gánh nổi việc lớn. Còn tôi là đứa bất tài, e phụ lời phú thát ấy. Xin cử một người dặng giúp tướng-quân.» Tôn-Quyền hỏi: «Cử ai ở đâu?» Châu-Du nói: «Người ấy họ Lồ tên Túc, tự Tữ-kính, quê ở Đông-xuyên, thuộc đất Lâm-hoài, vẫn là một người lòng đầy thao lược: bụng chứa kinh luân, tuổi trẻ mất cha, nuôi mẹ rất hiếu, trong nhà giàu có, thường hay tán mà giúp kẻ nghèo. Lúc trước tôi có dẫn vài trăm người đi ngang qua Lâm-hoài, vì thiếu lương mà lại nghe nói nhà Lồ-Túc có hai vựa lúa, mỗi vựa 3,000 hộc, tôi mới tới và xin giúp, Túc lại chỉ trợn một vựa mà cho tôi. Ý và ở khẩn khái như vậy đó. Bình sanh Lồ-Túc hay ưa võ nghệ, ở ngụ nơi Khúc-a, bà nội mắng phần đem về Đông-thành mà chôn. Anh em bạn của và là Lưu-tử-Dương, muốn hẹn với và qua Sào-hồ mà đầu Trịnh-Bửu. Lồ-Túc còn dục đặc chưa chịu đi. Vậy thì Chúa-công triệu và cho mau.» Quyền cả mừng. Bèn sai Châu-Du qua rước.

Châu-Du phụng mạng bôn thân đến nhà Lồ-Túc. Mừng rỡ nhau rồi thì Châu-Du tỏ ý Tôn-Quyền kính mến cho Lồ-Túc nghe. Lồ-Túc nói: «Mới đây, Lưu-tử-Dương có hẹn với tôi, muốn qua Sào-hồ, thì tôi cũng gần đi.» Châu-Du nói: «Hồi trước Mã-Viện có thưa với Quang-Võ rằng: Trong lúc đời nay, chẳng những là vua phải chọn tôi mà tôi cũng phải chọn vua nữa. Nay Tôn-tướng-quân của tôi, hay thâu người hiền, kính kẻ sĩ, nạp đều lạ, chép chuyện kỳ, trong đời ít có, túc-hạ chẳng nên tính kế khác làm chi, hãy theo tôi qua Giang-đông thì hay hơn.» Lồ-Túc nghe theo, bèn đi với Châu-Du qua Giang-đông mà ra mắt Tôn-Quyền. Tôn-Quyền kính trọng lắm, đàm luận với Lồ-Túc cả ngày mà không biết mỏi.

Ngày kia khi các quan đều ra về, thì Tôn-Quyền cầm Lồ-Túc ở lại, đêm ấy nằm chung gát nhau mà ngủ. Nửa đêm, Tôn-Quyền hỏi Lồ-Túc rằng: «Đời nay nhà Hớn suy vị, bốn phương lộn xộn, ta lãnh lấy sự nghiệp của phụ-huynh để lại đây, ý muốn làm theo chúa Huồn-công và Văn-công, vậy chớ người có kế chi mà dạy ta chẳng?» Lồ-Túc nói: «Thuở trước Hớn-cao-lỗ muốn

tôn thời Nghĩa-đế mà không dặng, là vì có Hạng-Vô làm bại, còn Tào-Tháo đời nay thì cũng như Hạng-Vô đời trước, như vậy mà tướng-quân muốn làm chúa Huân-công và Văn-công sao dặng, tôi dám chắc là nghiệp Hôn không còn hưng lại. Tào-tháo rất khó vội trừ. Như bề thế tướng-quân đây thì phải chiếm cứ Giang-dông, dặng mà coi dèo thiên hạ thì hay hơn. Nay hơn phía bắc nhiều việc, thì phải trừ khử Huynh-tồ, đánh dẹp Lưu-Biêu mà chiếm cứ Trường-giang sắp tới, rồi sao mới lập hiệu Đế-vương mà tranh thiên-hạ, ấy là sự nghiệp của Cao-Tồ đó.» Tôn-quyền nghe nói cả mừng, xóc áo đứng dậy mà tạ ơn.

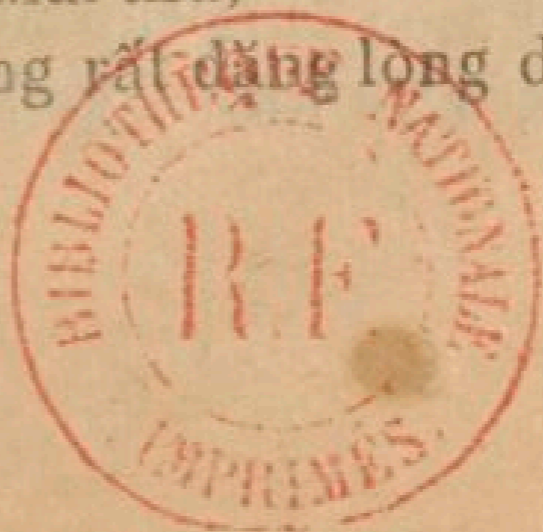
Ngày thứ Tôn-Quyền bang cho Lỗ-túc rất hậu, lại lấy mền nệm mừng mần các đồ y phục mà bang cho mẹ Lỗ-Túc.

Lúc ấy Lỗ-Túc lại tiếng dẫn một người đến ra mắt Tôn-quyền, mà người ấy là rộng học nhiều tài, thờ mẹ rất hiếu, họ là Gia-các tên là Cần, tự là Tử-du, quê ở Nam-dương, thuộc về đất Lang-gia. Tôn-quyền trọng đãi là bậc thượng tân. Gia-các-Cần khuyên Tôn-quyền rằng : «Bây giờ đừng có thông cùng Viên-thiệu, phải thuận đỡ với Tào-tháo đả, rồi sau sẽ hay.» Tôn-Quyền nghe theo. Bèn khiến Trần-Chấn về làm thơ mà tuyệt Viên-thiệu.

Nói về Tào-tháo nghe Tôn-Sách thất rồi, thì muốn hưng binh mà đánh Giang-dông. Quan Thị-ngự-sử là Trương-Thuần can rằng : « Hơn lúc trong nước người ta có tang, tới mà đánh thì không phải là việc nghĩa. Nếu mà không dặng thì bỏ sự hòa hảo mà thành sự thù khích. Chi bằng hơn lúc này mà hậu đãi người thì hay hơn.» Tào-tháo khen phải. Bèn tâu với vua mà xin phong cho Tôn-Quyền làm tướng-quân, kiêm lãnh Cối-kê thái-thú. Còn Trương-Thuần làm Cối-kê đô-húy đăm ấn qua Giang-dông.

Tôn-quyền dặng phong, lại dặng Trương-Thuần trở về Ngô nữa, thì trong lòng cả mừng. Bèn khiến Trương-Thuần hiệp với Trương-Chiếu mà lo việc quốc chánh. Trương-Thuần lại tiếng một người họ Cố tên Ung, tự Nguơn-thán, cũng là một bọn với Thái-Ung, người ấy ít hay nói, không biết uống rượu, mà có tánh nghiêm lắm. Tôn-Quyền dùng làm quan Thừa coi việc thái-thú,

Từ ấy Tôn-Quyền oai dấy Giang-dông rất dặng lòng dân.

Nói về Trần-Chấn trở về ra mắt Viên-thiệu, thuật hết các việc Tôn-sách qua đời, Tôn-quyền nối lập. Tào-tháo lại phong làm tướng-quân mà kết làm ngoại ứng. Viên-thiệu cả giận, rồi cũng dấy binh Kỳ-châu, Thanh-châu, U-châu và Tin-châu, kể hết thấy hơn bảy mươi muôn, lại qua đánh Hứa-xương một lần nữa.

Ấy là : *Giang-nam binh cách vừa an nghỉ,
Kỳ-bắc can qua lại thấy dấy lên*

Chưa biết Viên-Thiệu thắng bại thế nào, hãy xem hồi sau phân giải.

ĐỀ TAM THẬP HỒI

*Bồn sơ thất trận nơi Quan-dộ,
Mạnh-Đức sai đốt lương cướp Ô-sào.*

Nói về Viên-Thiệu kéo binh mà băng qua Quan-dộ Hạ-hầu-Đôn làm thơ mà cáo cấp, Tào-tháo, dấy binh bảy mươi đến đó mà nghinh địch, để cho Tuân-quốc ở giữ Hứa-dô.

Trong khi Viên-thiệu kéo binh ra đi thì Điền-Phong đương ở trong ngục, mà cũng dâng thơ can rằng : « Nay phải an giữ mà chờ thời trời, chẳng nên quấy động đại binh, vì tôi xét bất lợi. » Phùng-Kỹ đem rằng : » Chúa công giấy binh hơn nghĩa sao Điền-Phong lại dám buông lời bất tường như vậy kia. » Viên-thiệu nổi giận muốn chém Điền-Phong, các quan hết lòng can gián. Viên-thiệu nói : « Để ta phá dặng Tào-tháo rồi thì ta sẽ làm cho mình chánh tội ấy. » Bèn giục binh thẳng tới Dương-vô rồi mới đóng trại. Thơ-thọ nói : « Binh ta tuy đông mà mạnh mẽ thì không bằng binh nó, binh ta tuy rỗng mà lương thảo thì thua sút binh ta. Hễ binh nó ít lương thì muốn đánh gấp : binh ta nhiều lương thì nên giữ chậm, nếu để cho đông dài ngày tháng, thì chẳng đợi giao chiến mà tự nhiên binh nó phải thua. » Viên-thiệu nổi giận mà rằng : « Điền-phong đã làm cho trề nải lòng quân, ta để khi về sẽ chém, bây giờ sao người còn dám nói theo như vậy nữa ? Quân-sĩ ở đâu hãy giam Thơ-thọ lại, chờ khi dẹp Tào-tháo rồi ta sẽ trị tội một lược với

Điền-Phong luôn thể. » Bèn truyền lệnh đem bảy mươi muôn binh, dàn ra Đông Tây Nam Bắc mà cắt dinh xung quanh, liêng lạt với nhau hơn chín mươi dặm

Quân thám thính dò dặng hư thiệt thì trở về Quan-độ mà báo. Lúc đó binh Tào mới đến, hay dặng chuyện ấy thấy đều kinh sợ. Tuân-Du nói : « Binh của Thiệu tuy nhiều, song không nên sợ, vì binh ta đều đã tinh i huệ, lấy một cự mười cũng dặng, song thế tại đánh cho gấp, nếu để đông dài ngày tháng, lương-thảo không đủ xài thì thiệt là đáng sợ. » Tào-tháo nói. « Lời ấy thiệt vừa ý ta. » Bèn truyền lệnh nổi trống, ó lên giục binh thẳng tới. Binh của Viên-Thiệu cũng tới cự địch, hai bên bố thành trận thế rồi, thì Thâm-Phối đem một muôn binh cầm ná phục nơi hai bên, năm ngàn binh cầm cung phục nơi dưới cờ, hễ nghe tiếng pháo thì phát lên.

Khi dứt ba hồi trống rồi thì Viên-Thiệu đội kim-khôi, mặc kim-giáp, choán cầm bào, mang ngọc-đái, cỡi ngựa mà đứng trước trận, bên tả bên hữu thì sắp hàng ra những là Trương-Hấp, Cao-Lãm, Hàng-Mãnh và Thuần-vu-Quyển cỡi xí gươm giáo thiệt rất nghiêm trang ; còn bên trận Tào-tháo thì có Tào-tháo ra ngựa, lại có Hứa-Chữ, Trương Liêu, Từ-Quảng, Lý-Điền, đều cầm binh khí mà hộ vệ trước sau. Tào-tháo giờ roi chỉ Viên-Thiệu mà rằng : « Ta đến trước mặt thiên-tử mà bảo tấu cho người làm đại-tướng-quân, sao người hãy còn mưu phản như vậy? » Thiệu giận mà rằng : « Người mượn tên là tôi nhà Hán, chớ thiệt là giặc, tội ác đầy trời, nhiều hơn Vương-Mãng cùng Đồn-Trát nữa. Như vậy mà người còn vu cho ta là mưu phản sao? » Tháo nói : « Nay ta vâng chiếu ra đây mà dẹp người. » Thiệu nói : « Ta vâng y-đái-chiếu mà trừ giặc đây. » Tháo giận, khiến Trương-Liêu ra trận. Trương-Hấp vờ ngựa lại cự, hai tướng đánh nhau dặng năm mươi hiệp chưa phân hơn thua. Tào-tháo thấy vậy thì khen thầm. Hứa-Chữ hươi đao giục ngựa xông ra cự chiến, Cao-Lãm hươi thương tiếp chiến, bốn tướng phân cặp mà đánh với nhau. Tào-tháo khiến Hạ-hầu-Đôn Tào-Hồng đều dẫn ba ngàn binh mà xông trận. Thâm-Phối thấy binh Tào xông trận thì khiến phát pháo lên hai bên binh ná đều giẫy nơi trung quân và binh cầm cung ứng ra

mà loạn xạ nữa. Binh Tào cự địch không nổi, vội vã chạy qua phía Nam, Viên-Thiệu giục binh thẳng tới, binh Tào cả thua lui về Quan-dộ. Viên-Thiệu dời binh lại gần Quan-dộ mà đóng trại. Thầm-Phối nói : « Nay phải phân binh mười muôn mà giữ Quan-dộ, rồi tới trước trại của Tào-tháo mà đắp một hòn thổ-sơn, dựng cho quân-nhơn lên trên đó ngó xuống mà bắn, nếu Tào-tháo bỏ mà đi, dễ ta lấy dặng ải-khâu ấy thì ắc phá nổi Hứa-xương. » Viên-Thiệu nghe theo, bèn chọn quân-sĩ mạnh mẽ gánh đất đem tới đắp hòn thổ-sơn gần trại Tào-tháo. Binh Tào thấy binh Viên-Thiệu đắp núi thì ửng ra mà xông đột, song mắc lấy đạo cung-nỏ của Thầm-Phối chặn nẻo yết-hầu yếu-lộ, nên tới không dặng, nội trong mười ngày đắp dặng hơn năm chục cái thổ-sơn, trên núi ấy lại làm giàng cao, rồi sai cắt binh cung-nỏ lên trên đó mà bắn xuống, binh Tào cả sợ, đều sấm đồ dở tên mà giữ mình. Đến chừng trên thổ-sơn ấy gõ một tiếng sanh thì bắn xuống như mưa. Binh Tào đội khiêng mà nằm mọp dưới đất, binh Viên-Thiệu thấy vậy cười ó lên.

Tào-tháo thấy binh mình lộn xộn như vậy thì nhóm các mưu-sĩ lại mà thương nghị. Lưu-Huê đứng kể rằng : « Vậy thì phải làm phát-thạch-xa mà cự với nó. » Tào-tháo khiến Lưu-Huê chế cách thức xe ấy, rồi làm ra vài trăm cỗ, phân bố nơi vách trại, đối diện cùng các hòn thổ-sơn, leo lên thang cao nơi xe ấy ; chờ cho cung tên bắn ra thì trong dinh quăng đá lên, làm cho binh ấy không chỗ mà tránh bị thất vô số, vì vậy cho nên binh của Viên-Thiệu đều gọi xe ấy là tích-lich-xa, và không dám lên cao mà bắn xuống nữa. Thầm-Phối lại dâng một kế : Khiến quân dùng cuộc xuống đào một cái đường từ bên nay thấu qua tới dinh Tào-tháo, gọi là quật-tử-quân.

Binh Tào xem thấy binh Thiệu đào hang nơi phía sau núi, thì phi báo cho Tào-tháo hay. Tào-tháo hỏi kể cùng Lưu-Huê. Lưu-Huê nói : « Ấy là binh Viên-Thiệu đánh sáng không dặng cho nên đánh tối, muốn đào ngạch mà chun lên dinh ta đó. » Tháo hỏi : « Như vậy biết lập thế chi mà trừ nó ? » Lưu-Huê nói : « Bây giờ phải đào hào bốn phía dinh, thì đường ngạch của nó vô dụng. » Tháo nghe theo. Nội đêm ấy khiến quân đào hào bốn phía trại.

Binh Viên-thiệu đào ngạch đến đó dụng mé hào không dám qua mà đào tới nữa, té ra uổng nhọc sức quân mà không ích gì.

Tào-tháo cố thủ nơi Quan-độ đó từ đầu tháng tám cho tới cuối tháng chín, sức quân đã mỏi, lương thảo đã hết, ý muốn bỏ Quan-độ mà về Hứa-xương, song còn dự dự chưa quyết, bèn sai người về Hứa-xương mà hỏi Tuân-Quốc. Tuân-Quốc làm thơ mà đáp rằng :

«Vâng lời Thừa-tướng khiến tôi định quyết đều tấn thối, thì ý ngu tôi tưởng như vậy : Viên-thiệu kéo rốc binh gia tới Quan-độ là va muốn quyết thắng bại cùng Minh-công đó. Nay Minh-công lấy sức rất yếu mà cự cùng người rất mạnh, nếu chế không nổi ắt là bị chế, ấy là mối lớn trong thiên-hạ đó. Binh Viên-Thiệu tuy đông mà dùng không đặng, tôi tưởng sức thần võ và trí minh triết của Minh-công, thì đánh đâu lại không đặng ? Nay binh Minh-công tuy ít mặc dầu, cũng không đến nỗi như Hôn, Sở giao công nơi Tinh-dương và Thành-cao đâu. Nay Minh-công vạch đất mà giữ lấy đó, chặn ngan chỗ yết-hầu mà chẳng chịu tới, chờ cho đến nỗi rệu tinh hết thế ắt là sanh biến, lúc này là lúc dụng kế, chẳng khá bỏ qua, xin Minh-công xét lại. »

Tào-tháo xem thơ rồi thì cả mừng, bèn khiến tướng-sĩ hết sức gìn giữ.

Binh Viên-thiệu lui lại hơn ba mươi dặm. Tào-tháo sai tướng ra khỏi dinh mà tuần-tiểu. Lúc ấy có bộ tướng của Từ-quáng tên là Sữ - hoáng bắt đặng một tên binh thám của Viên-thiệu mà giải đến cho Từ-quáng. Từ-quáng hỏi đều hư thiệt trong quân, thì tên quân ấy đáp rằng : *« Chẳng nay thì mai đây sẽ có đại-tướng là Hàn-Mãnh vận lương đến, cho nên khiến tôi đi thám. »* Từ-quáng đến báo việc ấy cho Tào-tháo hay. Tuân-nhu nói : *« Hàn-Mãnh là thất phu chi đởng, chẳng mưu kế chi, nếu sai một người đem vài ngàn binh kị ra chặn giữa đường mà đốt lương thảo, thì tự nhiên binh Viên-thiệu phải loạn. »* Tào-tháo hỏi : *« Nội đây người nào đi đặng việc ấy ? »* Tuân-Nhu nói : *« Từ-quáng đi đặng. »* Tào-tháo nghe theo bèn sai Từ-quáng đem Sữ-hoáng và bốn bộ binh mà đi trước :

lại khiến Trương-liêu và Hứa-chữ đem binh theo sau mà cứu ứng.

Đêm ấy Hàng-mãnh chở vài ngàn xe lương giải đến cho Viên-thiệu. Khi đương đi, Từ-quảng và Sữ-hoảng ở trong hang núi kéo binh ra đón đường. Hàng-mãnh giục ngựa lại cự. Từ-quảng tiếp lấy đánh nhau một trận. Khi hai người đương đánh thì Sữ-hoảng dẹp tan đầy xe lương rồi nổi lửa mà đốt lương thảo ấy.

Hàng-mãnh cự địch không lại, giục ngựa mà chạy, Từ-quảng hối quân đốt cho hết xe lương.

Lúc ấy Viên-thiệu đương ở ngoài trại bước ra trông thấy lửa cháy đỏ nơi phía Tây-Bắc thì đương có đám lòng kinh nghi, kể lấy binh bị thua phi báo rằng : « Lương thảo đã bị cướp hết rồi ! » Viên-thiệu cả kinh, lật dật khiến Trương-hộ và Cao-lâm ra chặn đường cái, gặp Từ-quảng đốt lương mới về, hai người vừa muốn giao chiến, kể lấy sau lưng Hứa-Chữ và Trương-Liêu đến, hai đầu dồn lại mà dẹp tan binh của Viên-thiệu. Rồi đó, bốn tướng hiệp binh một chỗ mà trở về Quan-độ. Tào-tháo cả mừng, trọng thưởng bốn tướng ấy rồi lại phân binh ra mà đóng trại, đặng có làm thế ỷ giốc.

Nói về Hàng-mãnh bị thua trở về. Viên-thiệu nổi giận muốn chém, nhờ có các quan can làm mới khỏi. Thâm-Phối nói : « Việc binh gia lấy lương làm trọng, vậy phải dụng tâm mà ngăn ngừa ! Ô-sào là chỗ đồn-lương, phải dùng trọng binh mà mới đặng. » Viên-thiệu nói : « Đều ấy ta đã tính rồi, vậy người phải về Nghiệp-đô, đốc sức việc lương thảo đừng cho khiếm quyết. » Thâm-Phối lãnh mạng ra đi. Viên-Thiệu khiến đại tướng là Thuần-vu-Quyển, bộ lãnh đốc tướng là Mục-nguyên-Táo, Hàng-lữ-tử, Lữ-hoai-Hoàng và Triệu-Yến đem hai muôn binh tới giữ Ô-sào. Nguyên Thuần-vu-Quyển có tánh can mà hay ưa rượu, quân-sĩ đều ghét. Từ khi đến Ô-sào thì mỗi ngày nhóm chư-tướng lại mà uống rượu hoài.

Còn Tào-Tháo thì lương thảo đã hết lật dật sai sứ về Hứa-xương, khiến Tuân-Quốc liệu việc lương thảo mà giải đến cho mau. Sứ ấy đem thư đi chưa được ba mươi dặm, bị quân-sĩ của Viên-Thiệu bắt dặng mà nạp

cho mưu-sĩ là Hứa-Nhu. (Nguyên Hứa-Nhu này tên chữ là Tữ-viên, thuở nhỏ có làm bạn với Tào-tháo, lúc này làm mưu-sĩ với Viên-thiệu.)

Khi ấy Hứa-Nhu xét trong mình người sứ lấy dạng phong thơ của Tào-tháo thúc lương thì lật đật tới ra mắt Viên-thiệu mà rằng : « Tào-tháo dồn binh nơi Quan-độ mà cự với ta đã lâu, chắc là Hứa-xương trống lồng, nếu phân một đạo binh nội đêm nay tới đánh Hứa-xương, thì chắc là lấy dạng Hứa-xương và bắt dạng Tào-tháo nữa. Nay Tào-tháo lương thảo đã hết. nên nhờ cơ hội này mà hai đầu đánh ép. » Viên-thiệu nói : « Tào-tháo quỷ kế rất nhiều, thơ này chắc là thơ dối mà dụ địch : Hứa-Nhu nói : « Nếu ngày nay không lấy, ắt là ngày sau chẳng khỏi bị bại. » Khi đương nói chuyện, kể có sứ bèn Nghiệp-quận đến dâng thơ của Thầm-Phối, trong thơ ấy khúc đầu thì nói về việc lương, khúc sau thì nói về việc Hứa-Nhu ở Kỳ-châu, đã lạm thực của dân, lại để cho con cháu lấy tiền lương thuế khóa mà làm của mình, cho nên nay đã bắt con cháu và mà cầm ngục rồi. Viên-thiệu thấy thơ nổi giận mà rằng : « Loài thất-phu lạm thực, còn mặt mũi nào mà dám kể cho ta kia, người có nghĩa cũ với Tào-tháo, chắc là hôm nay người cũng thọ lãnh hối lộ mà làm gian tế cho nó, nên muốn gạt ta đây. Tội người đáng chém, song ta tạm gởi dầu người nơi cỏ đó, vậy thì người phải lui ra cho mau, từ rày sắp tới chẳng nên ra mắt với ta nữa. » Hứa-Nhu về trại, ngược mặt lên mà than rằng : « Trung ngôn nghịch nhĩ, thẳng ấy chẳng đáng mưu. Bây giờ con cháu ta đã bị tay Thầm-Phối rồi, ta còn mặt mũi nào mà thấy Kỳ-châu nữa ? » Bèn rút gươm mà tự vận. Quan hầu giựt gươm mà khuyên rằng : « Sao ông khinh sự sống lắm vậy ? Viên-thiệu không nạt lời ngay, ngày sau ắt bị Tào-tháo bắt, ông đã có quen với Tào-công, sao không khi ám đầu binh đi cho rồi. » Mấy lời nói ấy, làm cho Hứa-Nhu tỉnh ngộ, bèn quyết chí qua đầu Tào-tháo. Người sau có làm thơ mà than rằng :

*Bôn-sơ mạnh suốt trung hoa,
Quan-độ đua nhau đáng thờ ra*

*Nếu biết Hứa-Nhu mà kiến dụng,
Sơn-hà chẳng lẽ thuộc Tào-gia*

Nói về Hứa-Nhu lên bước ra mà thẳng qua trại Tào-tháo. Có quân phục đường bắt lại. Hứa-Nhu nói: « Ta là bạn cũ Tào-thừa - tướng, mau mau thông báo với người rằng: Có Hứa-Nhu ở Nam-dương đến xin ra mắt. » Quân-sĩ lật đật vào báo, lúc ấy Tào-tháo đã cỡi áo mà nghỉ, nghe báo có Hứa-Nhu đến thì trong lòng cả mừng, không kịp mang giày, đi chơn không ra mà rước. Thấy mặt Hứa-Nhu vỗ tay cười lớn, rồi nắm tay mà dắt vào. Đến nơi, Tháo liền quì lạy. Hứa-nhu lật đật đỡ dậy mà rằng: « Ông làm đến vị Thừa-tướng tôi là một đứa dân hèn, sao ông lại ở khiêm cung lắm vậy? » Tào-tháo nói: « Ông là bạn cũ của tôi, lẽ nào dám lấy quyền tước mà đả nhau sao? » Hứa-Nhu nói: « Tôi không biết lựa chúa, đam thân mà ở với Viên-thiệu, nói chi va cũng không nghe, kể gì va cũng không nạp, nên tôi mới bỏ va mà đến cố-nhơn, cúi xin Thừa-tướng nạp dụng. » Tào-tháo nói: « Nếu Tử-viễn chịu đến tôi, thì việc tôi ắt xong. Vậy xin dạy tôi mưu kế mà phá Viên-Thiệu. » Hứa-Nhu nói: « Tôi có khiến Viên-Thiệu đam khinh kị lấy lên Hứa-đô dặng mà hai đầu đánh đồn lại. » Tào-tháo cả kinh mà rằng: « Nếu Viên-thiệu dùng lời ấy thì việc tôi đã hư rồi. » Hứa-Nhu nói: « Vậy chớ lương thảo của Thừa-tướng còn dặng bao nhiêu? » Tào-tháo nói: « Ước xài dặng một năm nữa. » Hứa-Nhu cười rằng: « Tôi e không thiệt. » Tào-tháo nói: « Tôi nói chơi, chớ còn dùng đủ nữa năm mà thôi. » Hứa-Nhu cười rằng: « Tôi lấy lòng thành mà đến đây, Thừa-Tướng lại khi tôi như vậy thì chẳng phải theo ý trông cậy của tôi rồi. » Tào-tháo kéo lại mà rằng: « Tử-viễn chớ giận, để tôi tỏ thiệt cho mà nghe, lương thảo của tôi còn đủ ba tháng mà thôi. » Hứa-Nhu cười rằng: « Thiên-hạ đều đồn Mạnh-Đức là người gian hùng, thiệt cũng quả như vậy. » Tào-tháo cũng cười rằng: « Vậy chớ ông chẳng nghe câu: binh bất yếm trái hay sao? Bèn nói nhỏ với Hứa-Nhu rằng: « Trong quân còn lương đủ nội tháng này mà thôi. » Hứa-Nhu nói lớn rằng: « Đừng có dối tôi, lương đã hết, rồi. » Tháo chung hứng mà hỏi rằng: « Sao ông biết dặng? » Hứa-Nhu mới lấy phong thơ của Tào-tháo gởi cho

Tuân-Quắc đó, trao cho Tào-tháo mà rằng: « Thơ này của ai viết đây? » Tháo cả kinh hỏi rằng: « Thơ này ở đâu mà dặng đây? Hứa-Nhu mới thuật hết các việc bắt sứ cho Tào-tháo nghe. Tháo nắm tay Hứa-Nhu mà rằng:

« Tữ-Viên tưởng tôi là cố giao mà tới đây, vậy chớ có kế chi hay, xin dạy tôi với.» Hứa-Nhu nói: « Minh-công đem bấy nhiêu binh đây mà cự cùng giặc mạnh như vậy, nếu không kiếm thế mà thắng cho mau, ấy là Minh-công liều thát đó. Tôi có một kế chẳng khỏi ba ngày, làm cho bá vạn hùng binh của Viên-Thiệu chẳng đợi đánh mà phải thua, không biết Minh-công có chịu nghe hay chẳng? » Tháo mừng mà rằng: « Xin nghe diệu kế ấy. » Hứa-Nhu nói: « Xe cộ lương-thảo của Viên-Thiệu đều để nơi Ô-sào cho Thuần-vu-Quỳnh giữ, mà tánh Thuần-vu-Quỳnh thì ưa rượu chẳng biết ngăn ngừa, ông phải chọn binh ròng mà đốt xung rảng Tương-Kỳ đem binh đến hộ lương, rồi cơ mà đốt hết lương-thảo và xe-cộ, bề đốt dặng rồi, nội trong ba ngày thì binh của Viên-Thiệu tự nhiên phải loạn. » Tào-Tháo cả mừng, trọng đãi Hứa-Nhu cầm ở lại trong trại.

Ngày thứ, Tào-tháo điềm binh mã và binh bộ năm ngàn, dặng có qua Ô-sào mà cướp lương. Trương - Liâu nói: Chỗ ấy là chỗ của Viên-Thiệu dồn lương lẽ nào lại không dự bị, Thừa-tướng chớ khá khinh tới, tôi e trúng kế Hứa-Nhu. » Tháo nói: « Không phải, Hứa-Nhu mà đến đây là trời hại Viên-Thiệu đó, nay binh ta lương không đủ dùng khó nổi ở lâu, nếu không dùng kế Hứa-Nhu thiệt là ngòi mà chờ chết. Nếu va gian trá thì lẽ nào lại chiếu ở trong trại ta, vả lại ta có ý muốn cướp trại đã lâu. Công việc cướp lương đây, ta quyết chí làm, người chớ đa nghi. Trương-Liâu nói: « Tuy vậy cũng phải phòng Viên-Thiệu thừa hư đến đánh. » Tào-Tháo cười rằng: « Việc ấy ta tính đã chia lằm. » Bèn khiến Thuần-Nhu, Giã-Hủ Tào-Hồng ở lại mà giữ đại trại với Hứa-Nhu; còn Hạ-hầu-Đôn và Hạ-hầu-Huyền lãnh một đạo binh mà phục nơi phía tả, Tào-Nhơn và Lý-Điền lãnh một đạo binh, phục nơi phía hữu mà dự phòng việc bất trắc; lại khiến Trương-Liâu và Hứa-Chữ đi trước, Tữ-Quảng và Vũ-Cấm đi sau; còn Tào-Tháo dẫn chư-tướng mà đi giữa; kể hết là năm ngàn nhơn mã, dựng hiệu cờ của Viên-Thiệu, quân-sĩ đều ôm cỏ-bó và

đội củi theo. Chờ đến lúc huỳnh-hôn thì người ngậm thể, ngựa khóp miệng mà thẳng tới Ô-sào. (Đêm ấy sao nhiều mà tỏ rạng lắm.)

Nói về Thơ-thọ bị cầm nơi trong quân, đêm ấy thấy trời tỏ nhiều sao thì khiến ngục-tốt dẫn ra sân mà xem hình trời. Bỗng thấy sao Thái-bạch đi ngược lên mà xâm phạm sao Ngưu và sao Đẩu, thì cả kinh mà rằng: « Họa gần đến rồi! » Bèn khiến ngục-tốt dắt mành đến ra mắt Viên-thiệu. Lúc ấy Viên-thiệu uống rượu say đương nằm trong phòng, nghe nói có Thơ-thọ đến báo mật sự, thì đòi vào mà hỏi. Thơ-thọ nói: « Tôi mới xem trời thấy sao Thái-bạch đi ngược lên chỗ Quĩ-liêu mà xâm phạm Ngưu, Đẩu, e có binh giặc đến cướp. Ấy vậy Ô-sào là chỗ đồn lương phải ráng mà ngăn ngừa cho lắm; xin Minh-công sai binh rờng tướng mạnh tuần liểu các nẻo đường núi thì mới khỏi trúng kế A-man. » Viên-thiệu nổi giận nạt rằng: « Mi là đũa có tội, sao dám nói bậy mà hoặc loạn lòng quân? » Bèn nạt ngục-tốt rằng: « Ta khiến mi giữ tù, sao lại thả nó ra như vậy? » Liền truyền chém người ấy, thay người khác coi giữ Thơ-thọ.

Thơ-thọ bước ra lau nước mắt mà than rằng: « Quân gia này chết tại nay mai, hải cốt ta không biết lạc về chốn nào! »

Người sau có làm thơ mà than rằng:

*Tiếc mấy lời ngay lại gọi cừ,
Trách thay Viên-Thiệu ít cơ mưu.
Ô-sào lương hết căn cơ dứt,
Còn muốn bo bọ giữ Kỳ-châu.*

Nói về Tào-tháo lãnh binh đi đêm, đi ngang qua phía sau trại ngánh của Viên-thiệu, binh trại ấy hỏi rằng: « Quân mã nào đó vậy? » Tháo khiến người đáp rằng: « Trương-Kỳ vâng mạng qua Ô-sào mà hộ lương. » Binh trại ấy thấy hiệu cờ của mình, thì cũng không nghi ngờ. Khi ấy gặp vài chỗ hỏi mà cũng đều xưng là y như trước nên chẳng hề chi hết. Đến chừng tới Ô-sào thì đã hết canh tư rồi. Tào-tháo khiến quân-sĩ chắt cỏ xung quanh mà nổi lửa lên, các tướng giục trống mà kéo thẳng vào. Lúc ấy Thuần-vu-Quỳnh uống rượu cùng chư-tướng đã say, đương nằm trong trướng. Bỗng nghe trống gióng, la ó om sòm thì lật dật ngồi dậy mà

chưa dứt lời thì đã bị câu-liêm dục nhào xuống rồi ! Còn Mục-nguơn-Tấn, Triệu-Hiến vận lương mới về, thấy trên đồn lửa dậy, lật dật chạy đến tiếp ứng. Binh Tào thấy vậy phi báo cùng Tào-tháo rằng : « Binh giặc chạy tới phía sau, phải phân ra mà cự. » Tháo nạt lớn rằng : « Chư-tướng cứ việc ránh sức xông tới, chờ cho giặc đến sau lưng, rồi sẽ trở lại mà đánh. » Vì vậy tướng-sĩ đều dành nhau mà xốc tới. Giây lâu lửa dậy bốn phía, khói lên mịt mù. Mục-nguơn-Tấn và Triệu-Hiến đem binh vừa đến, Tào-tháo mới gò ngựa lại mà đánh, hai tướng cự địch không nổi, đều bị binh Tào giết hết, lương thảo cũng bị đốt rụi.

Thuần-vu-Quỳnh bị bắt nạp đến cho Tào-tháo. Tháo khiến cắt tai, mũi, và ngón tay, rồi trói trên lưng ngựa mà thả về, dặng làm nhục Viên-Thiệu chơi.

Lúc ấy Viên-Thiệu đương ở trong trường nghe báo lửa cháy nơi phía bắc, thì biết Ô-sào đã thất rồi, bèn lật dật ra trường vờ văn võ bá quan lại mà thương nghị, dặng có sai người tiếp cứu. Trương-Hấp nói : « Đề tôi với Cao-Lâm đi cứu cho. » Quách-Đồ nói : « Binh Tào cướp lương đó, ắt là bôn thân Tào-tháo ra đi. Hễ Tào-tháo đi rồi, thì trại ắt bỏ trống. Bây giờ phải đem binh đến đánh trại Tào-tháo. Tào-tháo hay dặng ắt phải trở về, ấy là kế của Tôn-Tần vây Ngụy cứu Hàn đó. » Trương-Hấp nói : « Không phải đâu, Tào-tháo đa mưu lắm, hễ ra ngoài thì cũng có dự phòng bề trong chớ chẳng không, nếu nay tới đánh dinh Tháo mà không dặng, đề cho đến nỗi bọn Thuần-vu-Quỳnh bị bắt, thì chúng ta cũng bị bắt luôn. » Quách-Đồ nói : « Tào-tháo cứ lo việc cướp lương, chắc là không để binh ở lại đâu. » Năn nỉ đòi ba phen mà xin cướp trại Tào-tháo. Viên-Thiệu thấy nói lắm, bèn khiến Trương-Hấp Cao-Lâm đem năm ngàn binh qua Quan-độ mà cướp trại. Trương-Kỳ đem muôn binh tới Ô-sào mà tiếp cứu.

Nói về Tào-tháo dẹp tan bộ tốt của Thuần-vu-Quỳnh, mà đoạt hết y giáp và cờ xí rồi, thì giả làm bộ hạ của Thuần-vu-Quỳnh bị thua trở về trại, đi đến đường nhỏ dựa núi thì vừa gặp binh của Trương-Kỳ. Quân của Trương-Kỳ hỏi thì xưng là binh thua ở Ô-sào chạy về.

Trương-Kỳ tưởng thiệt giục ngựa đi qua. Bỗng có Trương-Liêu Hứa-chữ đến mà nạt lớn rằng : « Trương-Kỳ chớ chạy ! » Trương-Kỳ cả kinh trở tay không kịp, bị Trương-Liêu chém nhào xuống ngựa và dẹp tan binh của Trương-Kỳ. Rồi lại sai người đi trước và báo dối rằng : « Trương-Kỳ đã dẹp tan binh Tào nơi Ô-sào rồi. » Bởi đó Viên-thiệu không sai người cứu Ô-sào nữa, cứ thêm binh qua Quan-dộ mà thôi.

Nói về Trương-Hấp và Cao-Lảm tới đánh binh Tào-tháo thì bên tả có Hạ-hầu-đôn, bên hữu có Tào-Nhơn, chính giữa có Tào-hồng xông ra một lược mà hiệp công. Trương-hấp Cao-lảm bị thua. Đến chừng binh tiếp ứng vừa tới thì Tào Tháo lại ở phía sau đánh tới nữa, bốn phía vây phủ đánh nhau một trận. Trương-Hấp và Cao-Lảm liều thác mà chạy.

Đến khi Viên-thiệu thân góp binh thua nơi Ô-sào lại, thấy Thuần-vu-Quyển, tai mũi đều sưng, ngón tay đều rụng thì hỏi vì có gì mà mất Ô-sào ? » Binh thua ấy thưa rằng : « Khi giặc tới thì Thuần-vu-Quyển mắc say, cho nên không cự địch đặng. » Viên-thiệu nổi giận liền khiến đem chém. Quách-dồ ở Trương-Hấp Cao-Lảm về trại mà dối chừng thị-phi, bèn đem cùng Viên - thiệu rằng : Trương-Hấp Cao-Lảm thấy Chúa-công bị thua như vậy, ắt có lòng mắng. » Viên-thiệu hỏi : « Sao lại nói lời ấy ? » Quách-dồ nói : « Hai người ấy vẫn có lòng đầu Tào, nay khiến đánh trại, cố ý không chịu ra sức, cho nên mới đến đời hao tổn quân-sĩ như vậy. » Viên-thiệu cả giận, sai sứ đòi hai người ấy về mà làm tội.

Quách - Đồ lại sai người báo cùng hai người ấy rằng : « Chúa - công muốn giết hai người. » Đến chừng sứ tới thì Cao-Lảm hỏi rằng : « Chúa-công đòi chúng ta về làm chi ? » Sứ nói : « Không biết có gì. » Lảm bèn rút gươm mà chém sứ ấy, Trương-hấp cũng hững. Lảm nói : Viên-thiệu tin lời đem như vậy ắt là bị Tào-tháo bắt, bọn ta lẽ nào ngồi mà chờ thất sao ? Thôi, chi bằng đầu Tào phứt đi cho rảnh. » Hấp nói : « Ta cũng có lòng ấy đã lâu. » Hai người bèn đem bốn bộ binh mã thẳng qua trại Tào mà đầu hàng. Hạ-hầu-Đôn nói với Tào-tháo rằng : « Trương-Hấp và Cao-Lảm đến đầu đó, chưa biết thiệt giả thế nào. » Tháo nói : « Ta lấy ân hậu

mà đãi, tuy có lòng khác thì cũng đổi dạng. » Bèn mở cửa dinh cho hai người ấy vào. Hai người ấy bỏ giáo côi giáp qui mọp nơi đất. Tháo nói: « Chớ chi Viên-thiệu nghe lời nhị-lương-quân thì không đến nỗi thua. Nay nhị tướng quân về đầu ta đây thì ví như Vi-tử bỏ nhà Ân, Hang-tin về nhà Hớn. » Bèn phong cho Trương-Hấp làm Thiên-tướng-quân đô - đình - hầu, Cao-Lảm làm Thiên-tướng-quân đông-lai-hầu. Hai người đều mừng.

Viên-thiệu đã mất Hứa-Nhu, Cao-Lảm và Trương-Hấp, mà lại lương-thảo nơi Ô-sào mất hết, từ ấy lòng quân rúng động.

Hứa-Nhu lại khuyên Tào-Tháo lập tức cất binh. Trương-Hấp và Cao-Lảm xin làm tiên-phuông. Tào - tháo nghe theo, bèn khiến Trương - Hấp Cao-Lảm đem binh cướp trại Viên-thiệu.

Đêm ấy trong lúc canh ba, kéo ra ba đạo binh cướp trại, hồn chiến cho đến trời sáng mới thâu binh. Quân của Viên-thiệu hao hết phân nửa. Tuân-Nhu dâng kế rằng: « Nay phải đồn đãi rằng đã điều khiển hai đạo nhưn mã; một đạo thì đi ngả Toan-táo mà đánh Nghiệp-quận; một đạo thì đi ngả Lê-dương mà chặn đường về của Viên-thiệu. Hễ Viên-thiệu nghe vậy ắt là sợ sệt phân binh mà cự với ta. Ta mới nhưn lúc động binh mà đánh tới, thì ắt bắt Viên-Thiệu dạng. » Tháo nghe theo kế ấy, bèn khiến tam quân đồn đãi bốn phía như vậy. Binh của Viên-Thiệu: hay dạng tin ấy, lật dật về báo với Viên - Thiệu rằng: « Tào-tháo phân binh hai đạo; một đạo thì lấy Nghiệp-quận, một đạo thì lấy Lê-dương. » Thiệu cả kinh bèn sai Viên-Thượng đem năm muôn binh mà cứu Lê dương.

Tào tháo dọ biết Viên Thiệu động binh, bèn phân tám đạo nhưn mã ra một lược mà xông tới dinh Viên Thiệu. Binh của Viên-Thiệu đều không muốn đánh, bèn vỡ chạy tứ tán hết.

Viên-Thiệu không kịp mang giáp đội mào, bèn mặc áo chiếc, bịch khăn xéo mà lên ngựa, lại có con trai nhỏ là Viên-Thượng theo sau nữa. Trương Liêu, Hứa Chử, Từ Quảng, Vu Cấm đem binh rượt theo. Viên Thiệu lật dật qua sông bỏ hết bộ sỏ xe cộ vàng bạc lụa là, duy dẫn tám trăm quân kị mà thôi.

Binh Tháo rước theo không kịp. Lượm hết mấy món ấy và giết hơn tám muôn người máu chảy đỏ sông, còn chết đuối không biết bao nhiêu mà kể.

Tháo dựng trọn thắng, bèn đem vàng bạc lụa là lượm được đó mà cấp cho quân sĩ; rồi lại tra xét thơ tin trong xe sổ sách, gặp được những thơ của quân sĩ; và các người ở Hứa-dô ám thông cùng Viên-thiệu. Kể tả hữu thừa rằng: « Phải chép hết tên họ rồi bắt mà giết đi.» Tháo nói: « Đương lúc Viên-thiệu mạnh đó, ta đây giữ mình cũng không được, huống chi là người khác.» Bèn khiến đốt hết, không nói đến chuyện ấy nữa.

Trong lúc Viên-thiệu bị thua, Thợ-thọ mất ở tù nên chạy không được, mà bị binh Tào bắt, giải đến cho Tào-tháo, Thợ-thọ thấy Tào-tháo thì nói lớn rằng: « Thợ không chịu đầu đầu.» Tháo nói: « Bỏn sơ vô mưu, không nạt lời tức-hạ, sao tức-hạ còn chấp nê lắm vậy. Chớ chi ta dựng tức-hạ cho sớm, thì đã có thiên-hạ rồi.» Bèn hậu đãi mà cầm ở trong quân. Thợ-Thợ ăn trộm ngựa trong dinh, muốn về cùng Viên-Thiệu. Tào-tháo nổi giận khiến đem chém. Thợ-Thợ đến khi thoát mà thần sắc không đổi. Tháo than rằng: « Ta giết lầm người trung nghĩa rồi còn gì đâu ! » Bèn khiến dùng hậu lễ mà tiễn liệm rồi an táng nơi bến dò Huỳnh-hà, lại đề chữ nơi mã rằng : *Trung liệt Thợ-quân chi mộ.*

Ấy là : *Đặng thắng cũng nhiều quyết sách ;
Bị thua bởi ít mưu mô.*

Muốn biết thắng bại thế nào, hãy xem hồi sau phân giải.

ĐỆ TAM THẬP NHỨT HỒI

*Nơi Thương-dinh, Tào-Tháo phá bốn-sơ,
Miền-Kinh quận, Huyền-Đức nương Lưu-Biêu.*

Nói về Tào-tháo như Viên-thiệu mới thua, sắp đặt binh mã mà đuổi theo. Viên-thiệu mang áo chiếc, bịch khăn xéo, dẫn tám trăm binh kỵ mà chạy. Chạy đến mé sông Lê-dương, thì may có Đại-tướng là Trương-nghĩa-Cừ ra rước. Thiệu nhắc các việc trước lại cho Nghĩa-Cừ nghe. Nghĩa-Cừ chiêu dụ những quân tản lạc lại. Quân binh

nghe Thiệu còn thì nhóm về như kiến, oai thế dấy lại, bèn thương nghị trở về Kỳ-châu. Đêm ấy đóng quân ngũ nơi rừng núi. Thiệu ở trong trướng nghe xa xa có tiếng khóc và nói chuyện với nhau, kể mất anh người lạc em, người đều dấm ngực ôm lòng mà khóc rằng: « Phải chi nghe lời Điền - Phong thì bọn ta có đâu ra thế này! » Thiệu tiếc lắm, bèn than rằng: « Ta chẳng nghe lời Điền-Phong binh tướng mất như vậy, thì còn mặt mũi nào thấy va! » Ngày thứ ra đi, gặp Phùng-Kỷ dẫn quân đến rước. Thiệu mới nói với Phùng-Kỷ rằng: « Ta chẳng nghe lời Điền-Phong nên mới thua trận này, nay ta về thì mắc cỡ với va lắm! » Phùng-Kỷ thưa rằng: « Điền-Phong ở trong ngực nghe chúa-công bị thua thì vỗ tay cười mà nói rằng: *Quả chẳng khỏi như lời ta nói trước.* » Viên-Thiệu nổi giận mà rằng: « Thằng học trò nhỏ ấy sao dám cười ta? Ta phải giết nó. » Nói rồi bèn sai sứ đem gươm báu về Kỳ-châu vào ngực mà giết Điền-Phong. Ngày kia Điền-Phong đương ở nơi ngực, kẻ giữ ngực vào ra mắt Điền-Phong mà rằng: « Tôi đến mừng cho ông Biệt-giá. » Phong hỏi: « Việc chi mà mừng? » Kẻ giữ ngực nói: « Viên-tướng-quân bị thua trở về, chắc sẽ tha ông. » Phong cười rằng: « Nay ta ắc thát! » Kẻ giữ ngực nói: « Mọi người đều mừng cho ông sao ông lại nói rằng thát? » Điền-Phong nói: « Viên-tướng-quân bề ngoài thì rộng rãi, bề trong thì hay đổ ki chẳng biết thương kẻ trung, nếu thắng mà mừng thì tha ta nay đã bại binh ắc là mắc cỡ, ta còn trong chi là sống? Kẻ giữ ngực còn đương chưa tin. Bỗng đâu có sứ đem gươm vào truyền rằng: « Có lệnh Viên-Thiệu dạy lấy đầu Điền-Phong. » Kẻ giữ ngực thát kinh. Phong nói: « Ta biết phải thát! » Kẻ giữ ngực thấy vậy sa nước mắt. Điền-Phong nói: « Đứng đại trượng-phu sanh ra trong trời đất, chẳng biết lựa chúa mà thờ, ấy là kẻ không trí, hôm nay chịu thát còn tiếc chi? » Nói rồi, bèn tự vụn mà thát nơi trong ngực.

Người đời sau có làm thơ mà than rằng:

*Điền-Phong trong ngực nay liêu thác,
Thơ-Thọ theo quân cũng chẳng toàn.
Hà-bắc cột rường đều gãy tuyệt,
Bồn-sơ há chẳng bại gia bang,*

Điền-Phong thất rồi, mỗi người đều thương tiếc. Viên-Thiệu về Kỳ-châu lòng sầu ý ròi, chẳng lo việc chánh, vợ là Lưu-thị khuyên lập người nối nghiệp. (Nguyên Viên-Thiệu có ba con trai, con lớn là Viên-Đàm tự là Hiền-Tư, ra giữ đất Thanh-châu, con thứ là Viên-Hy tự là Hiền-Dịch, giữ đất U-châu, con thứ ba là Viên-Thượng tự là Hiền-phủ, vẫn con vợ sau Văn-Thiệu là Lưu-thị, sanh ra hình mạo mạnh mẽ mà đẹp đẽ, nên Thiệu thương yêu lắm, để ở theo bên mình sớm tối chẳng lìa.

Từ ngày binh thua nơi Quan-dộ, Lưu-thị cứ khuyên lập cho Viên-thượng hoài, Thiệu bèn thương nghị với Thẩm-Phối, Phùng-Kỷ, Tân-Bình, Quách-Đồ bốn người. (Nguyên Thẩm-Phối với Phùng-Kỷ thuở nay phò Viên-Thượng, còn Tân-Bình Quách-Đồ thì giúp Viên-Đàm.) Trong bốn người ấy thì ai giúp chúa nấy. Lúc ấy Viên-Thiệu nói với bốn người rằng : « Nay giặc ở ngoài chưa yên, việc trong nhà chẳng nên chẳng lo cho sớm, nay ta muốn nghị lập người nối nghiệp, mà con lớn ta là Viên-Đàm tánh cứng cỏi ham giết, thứ là Viên-Hy thì nhu nhược lắm cũng không dặng, con thứ ba là Viên-Thượng nên đứng anh hùng, biết chiêu hiền đãi sĩ, nên ý ta muốn lập nó lên, các ông tính lẽ nào ? »

Quách-Đồ nói : « Trong ba người thì Viên-Đàm là lớn, lại trấn cõi ngoài, nếu Chúa-công bỏ lớn mà lập nhỏ ấy là mối loạn đó, nay binh thế đã rúng, giặc lại lần cõi, lẽ nào lại làm cho cha con, anh em đánh nhau mà sanh loạn sao ? Chúa-công phải lo mưu mà ngăn giặc ; còn việc lập tự chưa có rãnh mà nghị dặng. » Viên-Thiệu dụ dụ chưa quyết, bỗng có kẻ báo nói : « Viên-Hy ở U-châu dẫn sáu muôn binh về, Viên-Đàm ở Thanh-châu, dẫn năm muôn binh đều về Kỳ-châu mà trợ chiến. » Thiệu mừng lắm, bèn điếm binh ra đánh Tào-Tháo. Lúc ấy Tào-Tháo dẫn binh mạnh đến dăng ra nơi bờ sông ; dân sự đều đai cơm bầu nước đến rước.

Tháo thấy có ít ông già tóc đã bạc, bèn đòi vào trong tướng mà hỏi rằng : « Lão-trượng đã dặng bao nhiêu tuổi ? »
Mấy ông già đều đáp rằng : « Gần dặng một trăm. »
Tháo nói : « Quân-sĩ ta làm cho rúng động lòng các người, ta thiệt chẳng an. » Mấy ông già nói : « Vua Hườn-đế có *huỳnh-tinh* hiện ra nơi phần nước Sở nước Tống, có người

đất Liêu-đông là Ân-Quy biết xem thiên-văn, đêm kia đến ngũ tại đây, có nói với bọn tôi rằng: Sao *huỳnh-tinh* hiện ra nơi ngôi *Càng-tượng* soi vào chốn này, năm chục năm nữa có người chơn như dấy ra nơi Lương, Bái; nay tính ra thì gần đặng năm chục năm rồi. Vậy bôn-sơ thâu thuế dân nặng lắm, dân đều than oán, nay Thừa-tướng dấy binh như nghĩa cứu dân giết tội, nơi Quan-độ một trận giết của Viên-Thiệu hơn năm trăm muôn binh, thiệt rõ theo lời Ân-Quy nói lúc ấy, Ấy là điềm cho dân trông đặng đời thái-bình, » Tháo cười rằng: « Ta đâu dám sánh như lời lão-trượng nói. » Bèn dạy lấy rượu thịt lụa vải cho mấy ông già mà đưa về. Rồi lại rao cho tam quân hay: Như có ai vào làng mà giết gà lợn của dân thì cũng như tội sát nhưn,

Từ ấy binh dân đều kính phục, Tào-Tháo trong lòng mừng thầm.

Có người báo nói: « Viên-Thiệu thâu hết quân các bốn châu, đặng hơn hai chục muôn, kéo đến Thương-đình mà hạ trại. » Tháo bèn dẫn binh đến trước mà lập trại.

Ngày thứ hai bên đều kéo ra. Tháo dẫn các tướng ra trận. Tào-tháo nói: « Bôn-sơ kế đã cùng sức đã hết, sao chẳng lo mà dầu di, còn đợi cho đao tới cổ thì ăn năn sao kịp? » Thiệu giận, dạy nói với chúng tướng rằng: « Ai dám ra ngựa? » Viên-thượng muốn khoe giỏi nơi trước mặt cha, bèn hươi song đao giục ngựa ra trận mà rung-rũ qua lại. Tháo chỉ mà hỏi chúng tướng rằng: « Người ấy là ai vậy? » Có kẻ biết đáp rằng: « Ấy là Viên-thượng, con thứ ba của Viên-thiệu. » Nói chưa dứt, có một tướng hươi đao xông ra (vẫn là bộ tướng của Từ-quảng là Sữ-Hoảng), tướng ấy đuổi theo Viên-thượng, Thượng ngó ngoái lại, trương cung lấp tên bắn một mũi nhắm con mắt bên tả của Sữ-hoảng. Hoảng té xuống ngựa mà thát.

Viên-thiệu thấy con mình đặng thắng thì hươi đao giục binh ào rốc qua, đánh nhau một trận, rồi hai bên đều gióng thanh la thâu quân về trại.

Tháo về trại thương nghị với chư tướng đặng lo kế đánh Viên-thiệu. Trình-dục đứng kế với Tào-tháo rằng: « Nay phải lui về mé sông, binh ta không đường lui thì chúng nó iều thác đánh nhau, ắt là Viên-thiệu phải thua. » Tháo y heo kế, bèn phân binh ra hai phía; mỗi phía năm đạo,

bên tả đạo thứ nhất Hạ-hầu-đôn, đạo thứ nhì Trương-liêu, đạo thứ ba Lý-diễn, đạo thứ tư Nhạc Tấn, đạo thứ năm Hạ-hầu-huyền; bên hữu đạo thứ nhất Tào-hồng, đạo thứ nhì Trương-hấp, đạo thứ ba Từ-quáng, đạo thứ tư Vu-cấm, đạo thứ năm Cao-lắm; còn trung quân thì Hứa-chử làm tiên phuông.

Ngày thứ, mười đạo binh ấy kéo đến trước mà mai phục hai bên. Nửa đêm Tháo khiến Hứa-chử dẫn binh tới trước giả ý cướp trại, năm trại người ngựa của Thiệu đều ra một lượt, Hứa-chử rút binh quay ngựa chạy về, Thiệu đuổi theo, tiếng la hét chãog dít, trời vừa hừng sáng rước theo tới mé sông, binh Tào không dám chạy. Tháo la lớn lên rằng: « Phía trước hết dám chạy! Chúng quân sao chẳng liều thác mà đánh đi? » Chúng quân đều quay lại ráng sức mà lược tới. Hứa-chử giục ngựa đến trước, chém hết mười mấy tên tướng; làm cho binh Thiệu cả loạn. Viên-thiệu liền lui trở lại, sau lưng binh Tào rước theo. Lúc đang chạy bỗng nghe tiếng trống vang dầy; bên tả có Hạ-hầu-huyền, bên hữu có Cao-lắm, hai đạo xông ra Viên-thiệu nhóm ba con và một cháu lại, liều thác mở daga buyết lộ mà chạy.

Chạy chãg dặng mười dặm, bên tả Nhạ'-tấn, bên hữu Vu-cấm kéo ra, giết thoi binh Viên-thiệu thây nằm lấp nội, máu chảy nên sông, chạy vài dặm nữa, lại bị bên tả Lý-diễn, bên hữu Từ-quán, hai bên chặn giết một trận, cha con Viên-thiệu kinh hồn mất vía, chạy về trại củ mà khiến tám quân nấu cơm.

Vừa muốn ăn cơm, bên tả Trương-liêu, bên hữu Trương-hấp xông đến phá trại. Thiệu lật dật lên ngựa chạy riết qua đến Thương-dinh.

Vừa muốn nghỉ ngơi, sau lưng lại có đạo binh lớn của Tào tháo đuổi theo. Viên-thiệu liều mình chạy nhàu.

Lúc đang chạy, bên tả Tào-hồng, bên hữu Hạ-hầu-Đôn xông ra chặn dờng. Thiệu bèn la lớn rằng: « Nếu chãg liều thác đánh nhàu, thì ắt bị bắt! » Bèn ráng sức xông dột ra khỏi vòng vây. Viên-hy, Cao-cáng đều bị thương tích, binh ngựa đều thác hết. Thiệu ôm ba con khóc rống một hồi, rồi té xiêu xuống đất, chúng quân dờ dầy, trong miệng máu ra lai láng, giây lâu mới tỉnh lại mà than rằng: « Ta từ chinh chiến bấy lâu, chưa có ngày nào mà cùng cực đến

đôi này, ấy là trời dứt ta đó, vậy thì bọn người ai về bọn này ta quyết liều sống thác với Tào tặc một trận.» Nói rồi khiến tấn-binh.

Quách-dồ theo Viên-dàm về Thanh-châu, kiểm điểm binh mã, vì e Tào-tháo xâm phạm bờ cõi. Viên-hy về U-Châu, Cao-cáng về Tinh-châu, sắp đặt binh mã, đề phòng điều dụng. Viên-thiệu dẫn bọn Viên-thượng về Kỳ-châu dưỡng bệnh, rồi khiến Thâm-phối, Phùng-kỷ coi về việc binh.

Nói về Tào-tháo từ thắng dặng tại Thương - đình, trọng thưởng ba quân, rồi sai người qua Kỳ-châu mà thám thính, kẻ đi thám về báo rằng: « Viên-thiệu thì đau, Viên-thượng Thâm-phối ngăn giữ thành trì. Viên-Đàm, Viên-Hy, Cao-Cáng, ai về châu này. Chúng đều khuyên Tháo đánh luôn, Tháo nói: « Kỳ-châu lương thảo còn nhiều lắm. Thâm-Phối là người có cơ mưu, chưa nên đánh gấp, nay vừa lúc gieo mạ, e việc chia chiến làm hư nghiệp của dân, đợi qua tiết thu sẽ đánh thì cũng chẳng muộn chi. »

Lúc đang thương nghị, bỗng có thư Tuân-Quốc gửi đến báo rằng: « Lư-Bị ở Nhữ-nam dặng binh của Lư-Tịch và Cung-Đô chừng vài muôn, nay nghe Thừa-tướng cầm binh ra dẹp Hà-bắc, thì khiến Lư-tịch giữ Nhữ-nam. Lư-Bị bồn thân nhưn trống dẫn binh qua thâu Hứa-xương. Thừa-tướng phải đem binh về cho mau, dặng mà giữa va.» Tháo cả kinh, bèn để Tào - Hồng ở lại đồn binh nơi bờ sông, giả bày thình thế. Tháo bồn thân dẫn binh về Nhữ-nam mà ngăn Huyền-Đức.

Nói về Huyền-Đức, Quang, Trương, và Triệu-vân dẫn binh muốn qua lấy Hứa-dô. Đi gần đến núi Nhương-sơn, vừa gặp Tào-tháo kéo binh đến. Huyền-Đức bèn đóng trại tại núi Nhương-sơn, và chia quân ra làm ba đạo. Vân-Trường đóng binh nơi phía đông nam, Trương-Phi đóng nơi phía tây-nam; Huyền-Đức và Triệu-Vân đóng tại Chánh-nam, Binh Tào-tháo kéo đến, binh Huyền-Đức kéo ra. Tháo dàn trận xong, rồi kêu Huyền-Đức ra trận, Huyền-Đức ra ngựa. Tháo lấy roi chỉ mà rằng: « Ta đãi người là bậc thượng-tân, sao người lại quên ơn phụ nghĩa?» Huyền-Đức nói: « Người dối danh là tướng

nhà Hôn, chớ rõ là đũa giặc trong nước, ta là dòng dõi nhà Hôn, vung mặt chiếu của linh Thiên-tử, đến trừ đũa phẫn tặc.» Bèn ngồi trên ngựa mà đọc rớt y-đái-chiếu ra một hồi. Tháo cả giận, khiến Hứa-Chữ ra ngựa, sau lưng Huyền-Đức, Triệu-Vân cũng hươi thương xông ra, Hai tướng đánh nhau hơn ba mươi hiệp, chẳng ai hơn thua. Bỗng nghe tiếng hét vang dậy phía Đông-nam có binh Vân-Trường kéo đến; phía Tây-nam có binh Trương-Phi kéo đến ba đạo ào tới, chém giết một lượt; binh Tào ở xa mới đến, mệt mỏi ngăn đỡ không kịp, cả thua chạy ráo. Huyền-Đức dặng thắng về dinh.

Ngày thứ sai Triệu-Vân khêu chiến luôn mấy ngày mà binh Tào chẳng ra. Huyền-Đức lại sai Trương-Phi khêu chiến nữa thì binh Tào cũng chẳng ra. Huyền-Đức sanh nghi, bỗng có kẻ báo nói: « Có Cung-Đô vận lương đến, bị binh Tào đón vây: » Huyền-Đức liền sai Trương-Phi đi cứu, bỗng có quân báo nói: « Hạ-hầu-Đôn lỏn phía sau qua lấy Nhữ-nam.» Huyền-Đức cả kinh nói: « Nếu vậy thì trước sau đều bị giặc đón, ắt không đàng mà về.» Liền sai Vân-trường về cứu, hai đạo binh rồi, chẳng dặng một giờ thì có quân về báo nói: « Hạ-hầu-Đôn đã đánh phá Nhữ-nam. Lưu-tịch bỏ thành chạy rồi, nay Vân-trường đang bị vây.» Huyền-Đức cả kinh, quân lại báo nữa rằng: « Trương-phi đi cứu Cung-dô cũng bị vây rồi.» Huyền-Đức muốn lui binh, lại e binh Tào chặn phía sau, bỗng có kẻ báo rằng: « Hứa-chữ đến trước trại khêu chiến.» Huyền-Đức chẳng dám ra đánh, đợi đến trời sáng khiến quân sĩ ăn cho no, rồi binh bộ kéo trước, binh kỵ kéo sau. Trong trại thì cũng giã làm canh giữ. Huyền-Đức ra trại đi dặng vài dặm vừa qua khỏi hòn núi đất, thấy lửa ánh sáng lòa, nghe trên chót núi có tiếng kêu lớn rằng: « Chớ dễ cho Lưu-bị chạy khỏi, Thừa-tướng đợi va đây.» Huyền-Đức lật dật tìm đàng mà chạy. Triệu-vân nói: « Chúa-ông đừng lo, xin cứ theo tôi.» Nói rồi bèn hươi đao chém giết mà mở tìm đàng. Huyền-Đức cũng hươi cặp cô-kim mà theo sau. Lúc đang đánh, Hứa-chữ nỗ lực đánh với Triệu-vân, sau lưng lại thêm binh Vư-cấm Lý-diễn kéo đến. Huyền-Đức thấy thế nghèo ngặt, bèn dông rũi chạy dài. Giây lâu nghe tiếng la hét đã xa rồi, bèn tìm đàng tặc một mình một ngựa lánh nạn.

Trời vừa sáng thấy một đạo binh xông ra. Huyền-Đức cả kinh, coi lại thì là Lưu-tịch dẫn một ngàn binh-kị hộ tống vợ con Huyền-Đức đến. Tôn-Càng, Giãng-Ung, Mê-Phương, và Mê-trước cũng đến mà rằng : « Binh thế Hạ-hầu-Đôn mạnh lắm, cự không nổi, nên phải bỏ thành mà chạy, binh Tào đuổi theo, may có Vân-trường chặn lại, mới thoát khỏi dặng. » Huyền-Đức nói : « Chẳng hay Vân-trường nay ở xứ nào. » Lưu-tịch nói : « Xin Tướng-quân cứ đi rồi sau sẽ tính. » Đi vài dặm, bỗng nghe tiếng trống vang tai, phía trước là Trương-Hấp, Hấp cả kêu Lưu-Bị phải mau xuống ngựa mà đầu. Huyền-Đức vừa muốn thối lui, bỗng thấy trên núi cờ điều huơ động có một đạo binh xông xuống, một tướng đi trước là Cao-Lãm. Huỳnh-Đức bị chặn hai đầu, bèn ngửa mặt kêu trời rằng : « Trời ôi, sao nỡ khiến cho tôi cùng cực đến này, việc dả như vậy, chi bằng liều thác cho rảnh ! » Than rồi bèn rút gươm mà tự vận. Lưu-tịch căng lại và thưa rằng : « Để tôi đánh liều mà cứu Chúa-công. » Nói rồi bèn ra đánh với Cao-Lãm. Đánh chẳng dặng ba hiệp, bị Cao-Lãm chém một đao té nhào xuống ngựa. Huyền-Đức hoảng kinh, vừa muốn ra đánh, bỗng thấy đạo binh của Cao-Lãm tán loạn hết, có một tướng lược trận mà đến, vừa thấy giớ thương lên Cao-Lãm liền nhào xuống ngựa, xem ra là Triệu-Vân. Huyền-Đức cả mừng. Triệu-Vân huơ thương giục ngựa giết tan đạo binh sau, rồi đạo binh trước một mình đánh với Trương-Hấp. Hấp đánh với Vân hơn ba chục hiệp, thì quày ngựa chạy dài. Vân thừa thế xông giết, song bị giáp binh ngăn chặt mấy đường núi nên ra chẳng khỏi. Lúc đang tìm đường ra, bỗng thấy Vân-Trường, Quang-Bình Châu-Thương, dẫn ba trăm quân vừa đến ; hai phía hiệp lực đánh ; Trương-Hấp lui ra khỏi mấy cửa ải, kiếm chỗ mà hạ trại, Huyền-Đức sai Vân-Trường đi kiếm Trương-Phi (Nguyên Trương-Phi đi cứu Củng-Đô, chẳng dè Củng-Đô đã bị Hạ-hầu-Huyền giết rồi, Trương-Phi nỗ lực dẹp lui Hạ-hầu-Huyền, rồi lại đuổi theo, lại bị Nhạc-Tấn dẫn quân đến vây chặt Trương-Phi Vân-Trường dọc đường gặp quân đánh mò đến, giết lui Nhạc-Tấn, rồi Vân-Trường với Trương-Phi về ra mắt Huyền-Đức.

Kể có quân báo nói : « Đạo binh lớn của Tào-tháo đuổi đến. » Huyền-Đức khiến bọn Tôn-Càng bảo hộ vợ con đi trước, còn mình đi sau với Quang-Công, Triệu-Vân, Trương-Phi và đánh và chạy. Tháo thấy Huyền-Đức chạy xa rồi, bèn thâu binh về chãng theo nữa.

Lúc ấy Huyền-Đức binh còn chẳng dặng một ngàn, chạy đến một cái sông kia, kêu người trong xứ mà hỏi mới biết là sông Hớn-giang. Huyền-Đức bèn lập dinh dõ mà nghỉ, nhưn dân biết là Huyền-Đức thì rủ nhau đem rượu thịt, bèn nhóm nhau tại bãi cát mà ăn uống.

Huyền-Đức than rằng : « Các người đều có tài phò vua vực nước, chẳng may mà theo ta là đũa mạng cùng, làm lụy đến các người, hôm nay không chỗ đất mà đứng, thiết là uổng cho các người, các người sao chẳng bỏ ta, đi tìm minh-chúa mà phò, dặng có lập công danh với thế. » Chúng đều che mặt mà khóc. Vân-Trường nói : « Lời anh nói sai rồi, xưa vua Cao-tổ dành thiên-hạ với Hạng-Võ. Cao-tổ thua luôn mấy trận, sau đánh một trận Cửu-ly-sơn mà nên công, gây dựng nghiệp Hớn dư bốn trăm năm, việc binh gia hơn thua là lẽ thường, cơ sao anh lại thối chí đi vậy ? » Tôn-Càng thưa rằng : « Nền hư có lúc, chẳng khá ngã lòng, đây qua Kinh-châu chẳng xa, Lưu-kiền-Thắng một mình trấn chín châu, binh ròng lương đủ, vả lại va với Chúa-công cũng là dòng giới nhà Hớn, sao chẳng qua đó mà đầu ? » Huyền-Đức nói : « E va chẳng dung chẳng. » Càng thưa rằng : « Tôi xin đi nói trước, làm cho Kiền-Thắng phải ra thành mà rước Chúa-công. » Huyền-Đức cả mừng. Bèn khiến Tôn-Càng nội đêm ấy qua Kinh-châu ra mắt Lưu-Biểu. Tôn-Càng đến nơi, vào ra mắt xong, Lưu-Biểu hỏi : « Đã theo Huyền-Đức cơ sao nay còn đến đây ? » Càng thưa rằng : « Lưu-sứ-quân là anh hùng trong thiên-hạ, binh tướng tuy ít, song chí muốn khuôn phò xã tắc, quận Nhữ-nam Lưu-Tịch với Cung-Đô vốn chẳng bà con chi, mà còn hết sức dền bồi thay, huống chi Minh-công với Sứ-quân cũng là dòng dõi nhà Hớn, nay Lưu-sứ-quân mới thua muốn qua Giang-đông mà đầu Tôn-trọng-Mưu, nên tôi có canng rằng : Chẳng nên bỏ gần mà tìm xa, Kinh-châu, Lưu-trương-quân hay chiêu hiền đãi sĩ, thiên-hạ danh sĩ về đầu như nước chảy về đông, huống chi là người đồng tông, bởi cơ ấy cho nên

Lưu-sứ-quân mới khiến tôi đến đây trước mà bái bạch, xin Minh-công liệu biện. » Biểu cả mừng mà rằng : « Huyền-Đức là em ta, ta muốn gặp mặt đã lâu mà không dặng, nay khùng đến đây là may ta lắm. » Thái-Mạo nói gièm rằng : « Chẳng nên, Lưu-Bị trước theo Lữ-Bố, sau phò Tào-Tháo, mới đầu Viên-Thiệu đây, đều chẳng dặng trọn, như vậy thì cũng đủ biết là người thề nào, nếu nay dùng va, Tào-Tháo ắt đem binh mà đánh mình, thì mình phải mắc công dấy động cang qua, chi bằng chém đầu Tôn-Càng mà dung cho Tào-tháo ắt trọng đãi chúa công. » Tôn-Càng nói khẩn khái rằng : Ta chẳng phải là người sợ thác. Lưu-sứ-quân lòng ngay vì nước, chẳng phải đăm bợn Tào-Tháo, Viên-Thiệu, Lữ-Bố mà sánh dặng, nương theo bợn ấy là cực chẳng đã dó mà thôi, nay nghe Lưu-tướng-quân là dòng giỏi nhà Hán lại cũng là đồng tông, nên chẳng nại xa xuôi ngàn dặm đến đây mà đầu, có chi người lại buông lời gièm siểm, ganh gổ người hiền lắm vậy ? » Lưu-Biểu nghe nói, bèn nạt Mạo rằng : « Ý ta đã quyết, người chớ nhiều lời ». Thái-Mạo mắc cỡ, giận bỏ trở ra. Lưu-Biểu khiến Tôn-Càng đi báo cho Huyền-Đức hay ; rồi bồng thân ra khỏi thành ba mươi dặm mà nghinh tiếp.

Huyền-Đức ra mắt Lưu-Biểu rất cung kính. Biểu cũng đãi Huyền-Đức rất trọng hậu. Huyền-Đức dẫn Quang, Trương, Triệu-Vân, lạy ra mắt Lưu-Biểu. Biểu vời bợn Huyền-Đức vào Kinh-châu, rồi ban cấp nhà cửa chỗ mà ở.

Nói về Tào-Tháo dò biết ý Huyền-Đức đã qua Kinh-châu đầu Lưu-Biểu rồi, thì muốn dấy binh qua đánh. Trình-Dục cang rằng : « Chưa trừ Viên-Thiệu, mà lo đánh Kinh-châu, thoản Viên-Thiệu ở phía bắc dấy binh, thì hơn thua cũng không biết dặng, chi bằng thâu binh về Hứa-dô mà dưỡng quân sức nhuệ, đợi qua sang năm tiết xuân mát mẻ thì sẽ dẫn binh trước trừ Viên-Thiệu, sau lấy Kinh-châu, là lợi phía nam phía bắc một chiến ắc xong. » Tháo lấy làm phải, bèn dãn binh về Hứa-dô.

Qua đến vua Kiến-An năm thứ tám tháng giêng, nhằm mùa xuân. Tháo lại thương nghị dấy binh, bèn sai Hạ-hầu-Đôn với Mãng-Lũng đi trước qua trấn đất Nhữ-nam mà giữa Lưu-Biểu, để Tào-Nhơn với Tuân-Quốc giữ Hứa-dô. Tháo bồng thân dẫn đại binh qua Quan-dộ mà đóng trại,

Nói về Viên-Thiệu, từ năm ngoái bị thổ huyết đến nay

mới mạnh, thương nghị muốn qua đánh Hứa-dô. Thâm-Phối càng rằng : « Năm ngoái thua luôn mấy trận nơi Quan-độ và Thương-đình, lòng quân còn rúng, nay phải đào hào cho sâu, đắp lũy cho cao mà dưỡng sức quân dân đã. » Lúc đang nghị, bỗng có quân báo nói : « Tào-tháo kéo binh qua Quan-độ, ý muốn qua đánh Kỳ-châu. » Thiệu nói : « Nếu đợi binh đến dưới thành, tướng đến bên hào sẽ cự thì đã trễ rồi, ta phải lãnh đại binh ra cứu mới xong. » Viên-Thượng thưa rằng : « Binh cha chưa được mạnh, chẳng nên chinh chiến xa xuôi, con xin đề binh ngăn ngừa cho. » Thiệu cho đi. Lại sai người qua Thanh-châu, U-châu, đòi Viên-Đàm, Viên-Hy, Cao-Cảng về, dặng có hiệp nhau mà đánh Tào-tháo.

Ấy là : *Mới đến Nhữ-nam rung trống chiến,
Lại qua Kỳ-bắc tức còi chinh.*

Chưa biết hơn thua thế nào, vả xem hồi sau phân giải.

ĐỀ TAM THẬP NHỊ HỒI

*Cướp Kỳ-châu Viên-Thượng tranh phương,
Chận Chương-Hà, Hứa-Nhu hiển kế.*

Nguyên Viên-Thượng từ ngày chém Sử-Hoảng đến sau, ý mình là mạnh, chẳng đợi binh Viên-Đàm đến, bèn dẫn mấy muôn binh của mình thẳng ra Lê-dương, vừa gặp đạo binh trước của Tào tiếp đánh. Trương-Liêu ra ngựa, Viên-thượng dục ngựa hơi thương đến đánh, chẳng dặng ba hiệp ngăn đỡ chẳng nổi, cả thua mà chạy. Trương-Liêu thừa thắng rước theo. Viên-thượng chẳng biết liệu biện, cứ mau mau dẫn binh chạy riết về Kỳ-châu. Viên-thiệu nghe Viên-thượng thua về thì binh củ trở lại, mưa máu ra hơn vài dẫu, liền té xuống đất, Lưu phu-nhơn mau vịnh vào dinh, binh thế càng nặng. Lưu phu-nhơn mới thỉnh Thâm-Phối, Phùng Kỳ thẳng vào chỗ Viên thiệu nằm mà thương nghị về việc ngày sau. Thiệu nói không dặng, duy lấy tay chỉ mà thôi. Lưu phu-nhơn hỏi : « Có nên lập tự cho Viên-Thượng chăng ? » Thiệu gật đầu. Thâm-Phối bèn làm tờ di chúc tại chỗ Viên-thiệu nằm. Rồi đó, Thiệu vật mình, la lên một tiếng lớn, mưa máu ra hơn dẫu dư mà thát.

Viên Thiệu thoát rồi, bọn Thâm-Phối giữ về việc tang, còn Lưu phu - nhơn đem năm người tiểu thiếp của Viên Thiệu yêu mà giết hết, tuy vậy lại còn e mấy vong hồn ấy xuống âm phủ gặp Viên-Thiệu nữa bèn cạo hết tóc, đâm bậy cái mặt, rồi hũy nát cái thân, ghen ghét dữ tợn đến thế ấy! Còn Viên-thượng e dòng họ của mấy người thiếp ấy làm hại chằng, nên cũng bắt mà giết hết đi. Phùng-Kỷ, Thâm-Phối bèn lập Viên-thượng lên làm Đại-tư-mã-tướng quân lãnh Kỳ, Thanh, U, Tinh bốn châu; rồi di thơ báo tang cho các xứ.

Lúc ấy Viên-Đàm đã dấy binh khởi Thanh-châu rồi: khi đặng tin cha thoát: bèn thương nghị với Quách-Đồ và Tân-Bình. Quách-Đồ thưa rằng: « Nếu-chúa-công thoát rồi, Phùng-Kỷ, và Thâm-phối ắt lập Hiền-phủ làm chúa, vậy thì phải đi cho mau. » Tân-Bình nói: « Thâm-phối, Phùng-Kỷ hai người ấy đã dự-dịch cơ mưu rồi, nếu nay về gặp ắt bị họa hại. » Viên-Đàm nói: « Nếu vậy thì tính làm sao? » Quách-Đồ nói: Nay phải đồn binh nơi ngoài thành, đặng có xem thử động tịnh thế nào, còn tôi phải vào trước mà dò coi. » Đàm y theo lời.

Quách-đồ vào Kỳ-châu ra mắt Viên-thượng xong rồi.

Thượng hỏi: « Anh ta sao chưa đến? » Quách-đồ thưa rằng: « Mới mang binh nơi quân trung, cho nên đến ra mắt không đặng. » Viên-thượng nói: « Ta vưng lời di chúc cha ta, lập ta làm chúa, phong cho anh ta làm Xạ-kị-tướng-quân, nay binh Tào lấn cõi, xin anh ta làm tiền bộ, còn ta theo sau tiếp ứng. » Quách-đồ thưa rằng: « Trong quân thiếu người mưu lược, xin cho Trầm-chánh-nam Phùng-ngươn-đồ theo giúp. » Thượng nói: « Ta cũng sợ cậy có hai người ấy xin cho một người đi đặng chằng? » Thượng cực chằng dả biểu hai người bắt thăm, hễ ai bắt nhằm thì đi. Phùng-Kỷ bắt nhằm. Thượng sai Phùng-Kỷ đem ấn thọ đi với Quách-đồ qua bên quân Viên-Đàm. Đến nơi ra mắt Viên-đàm, thấy Đàm không bình thì trong lòng chằng an. Bèn dưng ấn-thọ lên cho Đàm. Đàm giận lắm, muốn chém Phùng-Kỷ. Quách-đồ can lên rằng: « Nay binh Tào lấn cõi, phải cầm đở Phùng-Kỷ lại đây cho an lòng Viên-thượng, đợi đánh Tào-tháo rồi sẽ trở về đánh Kỳ-châu cũng chằng muộn chi. » Đàm y theo

lời, bèn rút hết binh kéo đến Lê-dương mà cự với Tào-tháo. Đám lại sai đại-tướng là Uông-chiêu ra trận : Tháo khiến Từ-quáng ra đánh, chẳng dặng vài hiệp. Từ-quáng chém một đao Uông-chiêu đầu rớt xuống ngựa. Binh Tào thừa thế kéo tới. Binh Đám cả thua. Đám thâu binh vào Lê-dương, sai người qua Viên-thượng mà cầu cứu, Thượng thương nghị với Thâm-phối, rồi phát có năm ngàn binh qua giúp. Tào-tháo sợ biết binh cứu đã đến, thì sai Nhạc Tấn với Lý-Điều dẫn quân ra nữa đàng chận vây hai đầu giết hết đi. Viên-Đám biết Viên-Thượng phát binh có năm ngàn, lại bị quân giặc chận đàng giết hết, thì đấm lòng giận lắm, nên đòi Phùng-Kỷ vào mà trách mắng. Kỷ thưa rằng : « Xin để tôi viết thư cho chúa-công dặng cầu chúa-công bõn thân đấm binh qua cứu. » Đám khiến Kỷ viết thư rồi sai người qua Kỳ-châu mà giao cho Viên-thượng. Thượng thương nghị với Thâm-Phối. Phối nói : « Quách-Đồ nhiều mưu, ngày trước chẳng dánh Kỳ-châu bỏ mà đi đó là cũng vì binh Tào lấn cõi, nay nếu phá dặng Tào rồi thì ắt dánh Kỳ-châu. Chi bằng đừng phát binh cứu, để mượn sức Tào-tháo mà trừ đi. » Thượng y theo lời, chẳng khứng phát binh. Sứ về báo lại. Đám cả giận, liền chém Phùng-Kỷ, rồi thương nghị muốn đầu Tào-tháo. Có kẻ tế tặc về cáo sự ấy cùng Viên-thượng. Viên-thượng thương nghị với Thâm-Phối rằng : « Nếu để Viên-Đám đầu Tào-tháo, hiệp sức mà dánh mình thì Kỳ-châu phải khốn. » Bèn để Thâm-Phối với đại-tướng là Lô-Do ở lại mà kiên thủ Kỳ-châu ; còn mình dẫn đại quân ra Lê-dương mà cứu Viên-Đám.

Thượng hỏi chủ-tướng rằng : « Có ai đi tiên bộ chăng ? » Đại tướng là Lữ-Khoán với Lữ-tướng hai anh em xin ra đi.

Thượng bèn điếm ba muôn binh cho đi tiên-phong. Đi đến Lê-dương, Viên-đám nghe Viên-thượng đến thì cả mừng, bèn bãi việc đầu Tào. Đám dồn binh trong thành. Thượng dồn binh nơi ngoài thành, dặng có làm thế ý giặc.

Chưa dặng trọn ngày Viên-hy và Cao-cáng đều lãnh binh đến ngoài thành dồn binh ba phía, mỗi ngày đấm binh dánh cùng binh Tào.

Binh Thượng thua hoài, binh Tháo thắng luôn.

Qua đến vua Kiến-an năm thứ tám, nhằm mùa xuân, tháng hai, Tháo chia đảng đánh phá. Viên-Đàm, Viên-Thượng, Cao-cáng cả thua bỏ Lê-dương mà chạy, Tháo dẫn binh theo đến Kỳ-châu ; Đàm với Thượng vào thành Kiên-thủ. Hy với Cáng hạ trại cách khỏi thành ba mươi dặm, giả làm tỉnh thế. Binh Tào đánh hoài cả ngày mà phá cũng không nổi. Quách-Gia thưa rằng : « Họ Viên bỏ con lớn mà lập con nhỏ, thì trong anh em nó đã có ý hại nhau, ai có bọn nấy ; nếu gặp thì nó cứu nhau, hề huờn thì nó tranh nhau, chi bằng kéo binh qua dẹp Lư-Biêu, dặng mà đợi cho anh em họ Viên sanh biến, hề sanh biến rồi thì đánh một trận ắt xong. » Tháo lấy làm hay. Bèn khiến Giã-Hũ làm Thái-thú giữ Lê-dương, Tào-Hồng dẫn binh giữ Quan-độ.

Tháo dẫn đại binh thẳng qua Kinh-châu. Viên-Đàm, Viên-Thượng nghe biết binh Tào lui rồi, thì làm tiệc ăn mừng với nhau. Viên-Hy, Cao-Cáng đều từ biệc kéo binh về. Viên-Đàm thương nghị với Quách-Đồ và Tân-Bình rằng : « Ta là con lớn mà chẳng dặng nối ngôi, Thượng là con của mẹ ghẻ ta, lại dặng vung tước cả, lòng ta thiệt rất chẳng an. » Quách-Đồ thưa rằng : « Chúa-công phải đóng binh ngoài thành, mời Hiền-Phũ với Thâm-Phối tới uống rượu, rồi phục binh đao mà giết đi thì việc lớn ắt xong. » Đàm y theo lời. Bỗng có quan Biệc-giá là Vương-Tu ở Thanh-châu qua. Đàm thuật kế ấy. Tu than rằng : « Anh em cũng như tay trái với tay mặt, nay đang tranh đấu với kẻ khác, lại chặc tay chơn mình đi rồi nói rằng : Mình hơn, lẽ nào mà dặng vậy, nếu bỏ anh em mà lại chẳng gần ? Trong thiên-hạ ai mà dặng gần ? Ấy là kẻ sàm nịnh nó muốn phân lia cốt nhục, dặng cầu lợi trong một buổi, xin ngài lấp tai chớ nghe. » Đàm giận nạp Vương-Tu, rồi sai người đến mời Viên-Thượng, Thượng thương nghị với Thâm-Phối, Phối nói : « Ấy là kế của Quách-Đồ, nếu Chúa-công đi, ắt trúng gian kế, chi bằng thừa thế đánh đũa đi. » Thượng nghe lời, bèn dẫn năm ngàn binh ra thành. Viên-Đàm thấy Viên-Thượng dẫn quân đến, biết việc đã lậu cũng mang giáp lên ngựa ra đánh với Thượng. Thượng thấy Đàm thì cả mừng. Đàm

cũng mắng rằng : « Ngươi đã thuốc cha thất mà cướp trước vị, nay lại còn muốn giết anh nữa sao ? » Hai người đánh nhau một hồi. Viên-Đàm cả thua. Viên-Thượng xông tên đột pháo mà đánh nhàu. Đàm phải dẫn quân về Bình-nguyên. Thượng cũng thu binh trở lại. Viên-Đàm thương nghị với Quách-Đồ hưng binh, khiến Sầm-Bích làm tướng lãnh binh đi trước. Viên-thượng cũng dẫn binh ra khỏi Kỳ-châu, hai bên giáp nhau, Sầm-Bích ra trận. Thượng muốn ra đánh, có đại-tướng là Lữ-Khoán giục ngựa hươi đao ra đánh với Sầm-Bích. Hai tướng đánh nhau chưa dặng vài hiệp, Lữ-Khoán chém Sầm-Bích đầu rơi xuống ngựa, binh Đàm cả thua, chạy về Bình-nguyên ; Thâm-Phối khuyên Viên-thượng dẫn binh theo riết đến Bình-nguyên. Đàm ngăn trở không nổi rút vào Bình-nguyên mà cố thủ. Thượng truyền vây thành đánh phá. Đàm thương nghị với Quách-Đồ. Đồ nói : « Nay trong thành lương thì ít, quân họ mạnh lắm, đánh không lại, theo ý tôi muốn xin người qua đầu Tào-tháo, rồi xin va dam binh qua mà đánh Kỳ-châu, Thượng ắt dam binh về cứu, tướng-quân dân binh hiệp đánh, ắt Thượng phải thua. Lại hễ Tháo đánh Thượng rồi, ta nhơn dịp thu binh của Thượng trở lại đánh Tháo, binh Tháo ở xa đến, lương thực chẳng đủ, ắt là phải thua chừng ấy ta sẽ chiếm cứ Kỳ-bắc mà lo đánh tới. » Đàm y theo lời, bèn hỏi rằng : « Ai nên làm sứ. » Đồ thưa rằng : « Em của Tân-Bình là Tân-tỳ, tự là Tả-trị, đang làm quan Linh đất Bình-nguyên, ăn nói thông thái, đáng khiến làm sứ. » Đàm cho vời Tân-tỳ. Tỳ vui vẻ bước tới. Đàm làm thơ giao cho Tỳ, rồi khiến ba ngàn quân đưa Tỳ ra khỏi bờ cõi. Tỳ đem thơ qua ra mắt Tào-tháo. Lúc Tháo đồn binh nơi Tây-bình dặng đánh Lư-Biểu. Biểu khiến Huyền-Đức ra trước ngăn cự ; song chưa kịp ra trận, kể lấy Tân-Tỳ đến trại vào ra mắt Tào-tháo. Tháo hỏi rằng : « Đến có việc chi ? » Tỳ thưa rõ ý muốn của Viên-Đàm, dân thơ kín lên. Tháo xem thơ xong, cầm Tân-tỳ ở lại trong trại, rồi nhóm hết văn võ mà nghị kế. Trình-dục thưa rằng : « Viên-dàm bị Viên-thượng vây gấp, túng mới chịu đầu, chẳng nên tin dẫu. » Lữ-kiền, Mãn-sùng cũng thưa rằng : « Thừa tướng dẫn binh đến đây, lẽ nào lại

bỏ việc đánh Lư-biêu mà đi giúp Viên-dàm sao ? » Tuán-nhu nói : « Ba ông nói đó chẳng lấy chi làm hay, theo ý tôi nghĩ, thì nay trong thiên-hạ đang lúc bát loạn, mà Lư-biêu ngồi giữ chốn Giang-hơn, chẳng dám giở chơn, như vậy thì cũng đủ mà biết va là không có chi bốn phương rồi, còn họ Viên thì cứ giữ bốn châu đó, mà giữ mấy mươi muôn binh ; nếu hai đũa con va hoà thuận với nhau mà chung giữ cơ nghiệp, thì việc trong thiên-hạ chưa biết ra thế nào. Nay như lúc anh em nó dành giựt với nhau, từng thế đến đầu ta, ta nên dề binh đến đó dặng mà trước trừ Viên-thượng sau luôn dịp mà giết Viên-dàm, thì thiên-hạ ắt xong, cơ hội này chẳng nên bỏ qua. » Tháo cả mừng, bèn với Tân-tỳ vào, mời uống rượu mà hỏi rằng : « Viên-dàm đầu ta đây thiệt hay là dối, binh Viên-thượng quả chắc thắng dặng chăng ? » Tỳ đáp rằng : « Minh-công hỏi chi việc chơn giả, cứ luận cái thế mà coi, họ Viên bị hư hại mấy năm, ở ngoài thì bị giặc mà thất, ở trong thì mưu thần bị giết, anh em sanh thù khích, đất nước chia hai, mà lại dân thêm đói khát, trời xuống tai hung, kẻ tri người ngu cũng đều biết là đất lở ngôi tan, ấy là điềm dứt họ Viên đó, nay Minh-công cứ đại binh đánh Nghiệp-quận, nếu mà Viên-thượng không cứu, thì mất ở hang, nếu cứu thì ắt bị Viên-Đàm lớn đánh phía sau. Lấy oai phùng Minh-công đó mà đánh quân mỗi một ấy, thì cũng tỉ như gió mạnh thổi lá mùa thu vậy, sẵn dịp lại chẳng toan, mà dề lo đánh Tinh-châu làm chi kia ? Vả Tinh-châu là đất rất thanh, nước hòa dân thuận, chưa nên diêu động dẫu, nay cái họa bốn phương, ở dẫu mà lớn cho hơn Hà-bắc, như Hà-bắc mà dẹp an, thì nghiệp Bá ắt nên, xin Minh-công xét lại. » Tháo cả mừng mà rằng : « Ưc thay ! Ta gặp Tân-tá-Trị muộn quá. » Bèn đốc quân nội ngày ấy qua đánh Ký-châu.

Lúc ấy Huyền-Đức e Tào-tháo lập mưu, chẳng dám đuổi theo ; bèn dẫn binh về Tinh-châu.

Nói về Viên-Thượng hay Tháo đem binh qua sông rồi thì vội vã rút binh về Nghiệp-quận, khiến Lữ-Thoán, Lữ-Tường ngửa phía sau.

Đàm thấy Thượng rút binh, thì kéo hết binh mà Bình-nguyên mà đuổi theo.

Theo chẳng dặng vài mươi dặm, bỗng nghe tiếng pháo nổ vang, hai bên xông ra : bên tả Lữ-khoán, bên hữu Lữ-Tường, hai anh em chận cứng Viên-Đàm. Đàm gò ngựa mà nói với hai tướng ấy rằng : « Thuở cha ta còn, ta chưa từng bạc đãi nhị-vị tướng-quân, sao lại theo em ta mà bức ta thế ấy ? » Hai tướng nghe nói, bèn xuống ngựa mà đầu Viên-Đàm. Đàm nói : « Chớ có đầu ta, phải đi đầu Tào-thừa-tướng thì hay hơn. » Hai tướng theo Đàm mà về dinh.

Đàm đợi binh Tào đến, rồi dẫn hai tướng ra mắt Tào-tháo. Tháo cả mừng, bèn hứa gả con gái mình cho Viên-Đàm, lại khiến Lữ-khoán và Lữ-tường đứng làm mai. Đàm khuyên Tháo đánh lấy Kỳ-châu. Tháo nói : « Nay lương thảo chẳng đủ, chuyên chở khó nhọc, ta phải noi theo đường sông Tế-hà, qua sông Kỳ-thủy, vào Bạch-cầu mà làm cho thông đàng vận lương đã, rồi sẽ tấn binh. » Bèn khiến Đàm ở lại Bình-nguyên, còn mình thì dẫn binh ra đồn nơi Lê-dương ; phong cho Lữ-khoán và Lữ-tường làm tước Hầu, rồi đem theo quân mà điều dụng.

Khi ấy Quách-đồ nói với Viên-đàm rằng : « Tào-tháo hứa gả con gái ấy, tôi e không thiệt, nay lại phong tướng Lữ-khoán, Lữ-tường, rồi đem theo trong quân, ấy là mua lòng dân Hà-bắc, ắt sau gây họa cho ta. Chúa-công phải khiến người khắc hai cái ấn tướng-quân, rồi lén sai người đem cho hai anh em họ Lữ, mà khiến họ làm nội ứng, đợi Tháo phá Viên-thượng rồi, thì phải thừa dịp mà toan. » Đàm nghe theo lời ấy. Bèn khiến người khắc hai cái ấn tướng-quân, lén gửi cho hai anh em họ Lữ. Anh em họ Lữ lãnh ấn xong rồi, đem vào bầm với Tào-tháo, thì Tháo cả cười mà rằng : « Đàm lén gửi ấn đó, là muốn khiến bọn người làm nội ứng, đợi ta phá Viên-thượng rồi, dặng ở trong mà dấy việc, vậy thì bọn người phải quyền lãnh ấn ấy đi, để việc ấy mặc ta toan liệu. » Từ ấy Tào-tháo đã có ý giết Viên-đàm.

Nói về Viên-thượng thương nghị với Thầm-phối rằng : « Nay binh Tào vận lương, vào Bạch-cầu đó, ắt là đánh tới Kỳ-châu, vậy thì phải liệu làm sao ? » Thầm-phối thưa rằng : « Phải phát hịch rá Võ-an mà khiến Doãn-thai phải dồn binh nơi Mao-thành, dặng thông đường vận lương nơi Thượng-

đặng, lại khiến con Thơ-thọ là Thơ-học giữ Hàng-đang, đặng làm binh viện; còn Chúa-công phải dẫn binh đến Bình-nguyên mà đánh Viên-dâm, hễ trừ đặng Đam rồi, thì sẽ trừ Tào-tháo. » Viên-thượng cả mừng, bèn đề Thâm-phối với Trần-lâm ở giữ Ký-châu, khiến Mả-giêng và Trương-nghi làm tiên-phuông, nội đêm ấy cử binh qua đánh Bình-nguyên.

Đam biết Thượng đến đã gần, bèn cáo cấp với Tào-tháo. Tháo nói: « Phen này ắt lấy đặng Ký-châu. » Lúc đang nói bỗng có Hứa-nhu ở Hứa-xương mới qua, nghe Thượng lại đánh Đam nữa, thì vào ra mắt Tào-tháo mà rằng: « Thừa-tướng ngồi đây mà chờ cho sét đánh anh em họ Viên sao? » Tháo cười rằng: « Ta đã liệu định rồi. » Bèn khiến Tào-hồng dẫn binh đi trước mà đánh Nghiệp-quận. Tháo bôn thân dẫn một đạo binh qua đánh Doãn-thai.

Binh vừa đến cõi. Thai dẫn binh ra cự. Tháo ngó lại mà hỏi chư-tướng rằng: « Hứa-trọng-Khương ở đâu kia? » Hứa-chữ ứng tiếng, giục ngựa thẳng đến chém nhầu Doãn-thai. Thai chẳng kịp trở tay, bị Hứa-chữ một dao liền nhào xuống ngựa. Tháo lại dẫn đại quân mà thẳng đến Ký-châu.

Lúc ấy Tào-hồng đã đến gần thành rồi. Tháo khiến quân đắp núi đất bao chung quanh thành, lại lén đào hang đặng có trổ vào thành nữa. Thâm-phối bày mưu này kể kia mà gìn giữ nghiêm nhặt lắm. Có tên Phùng-lễ là tướng giữ đông-môn, như say rượu mà làm lỗi sự tuần tra. Thâm-phối quở trách nặng nề. Phùng-lễ oán hận, lén ra khỏi thành, qua đầu Tào-tháo. Tháo hỏi: « Người có kế chi phá thành chăng? » Lễ thưa rằng: « Phía cửa đông-môn đất dày lắm, chỗ ấy nên đào hang mà vào. » Tháo nghe theo, bèn khiến Phùng-Lễ dẫn ba trăm dân mạnh, lén đào hang nơi cửa ấy.

Nói về Thâm-Phối, từ khi Phùng-Lễ trốn ra đầu Tào-tháo, thì mỗi đêm đều bôn thân lên thành mà soát binh mã,

Đêm ấy ở nơi cửa đông-môn, xem thấy ngoài thành không có đèn đuốc thì nghĩ thầm rằng: « Chắc là Phùng-Lễ đốc binh đào ngạch đây. » Bèn mau kêu binh rống, áp lại chuyên đá tới cửa đông-môn mà đắp cho bích cửa. Phùng-Lễ với ba trăm quân tráng đều bị chết ngột dưới đất.

Tháo bị hao trận ấy thì bỏ kế đào hang mà lui binh về đóng nơi mé sông Viên-thủy đợi chờ binh Viên-Thượng về.

Viên-Thượng đang đánh Bình-nguyên nghe Tào-tháo đã đánh phá Doãn-Thai và Thợ-Học chết rồi, mà nay lại vây Ký-châu rất ngặt, bèn rút binh về cứu, Bộ-tướng là Mã-Giêng nói: « Nếu đi đại-lộ, bị phục binh của Tào-tháo, vây phải đi tiểu-lộ, theo ngã Tây-sơn, ra cửa Phủ-thủy mà cướp binh Tào thì ắt giải vây được. » Thượng nghe theo bèn bôn thân lãnh đại quân đi trước, khiến Mã-Giêng và Trương-Nghỉ ngăn phía sau. Quân thám về báo Tào-tháo. Tháo nói: « Nếu va đi đại-lộ mà đến, thì phải lánh, còn như nói theo phía Tây-sơn tiểu-lộ mà đến, thì ta đánh một trận ắt bắt được va. Ta đã liệu chắc Viên-Thượng nổi lửa làm hiệu cho trong thành hay mà tiếp ứng. Bây giờ ta phải phân binh mà đánh. » Bèn sắp đặt các việc an bài.

Nói về Viên-thượng ra khỏi cửa Phủ-thủy đến Dương-bình mà dồn quân cách Ký-châu chừng mười bảy dặm. Thượng khiến quân chặt đống những củi và cỏ khô, chờ tối đốt lên làm hiệu, lại sai quan chủ-bộ là Lý-phu nghĩa làm Đô-dốc binh Tào, đi đến bên thành cả kêu mở cửa cho mình vào. Thầm-phối nghe biết tiếng Lý-phu bèn mở cửa thành ra cho Lý-phu vào mà thượng nghị rằng: « Nay Viên-thượng đã nhận định nơi Dương-bình-đình mà chờ tiếp ứng, nếu trong thành có kéo binh thì cũng phải nổi lửa mà làm hiệu. » Phối nghe theo, bèn dạy trong thành chặt bồi, để đốt đặng thông âm tin, Lý-phu nói: « Trong thành hết lương, phải cho những quân già yếu cùng đàn bà ra đầu Tào-Tháo. Như lúc Tháo không dự bị, thì ta nổi binh theo sau áp đánh thành thì mới xong cho. » Phối làm theo lời ấy.

Ngày thứ trên thành dựng cờ trắng đề chữ rằng: *Ký châu bá tánh đầu hàng* (nghĩa là dân sự trong thành Ký-châu xin chịu đầu). Tào-tháo thấy cờ thì cười rằng: « Ấy là trong thành không lương nên khiến bá tánh đi trước ra đầu, đợi cho binh kéo theo sau. » Bèn dạy Trương-Liêu, Từ-quảng mỗi người đều dẫn ba ngàn quân mã mà núp hai bên. Tháo cỡi ngựa lại gần bên thành, thì quả thấy trong thành mở cửa. Bá tánh đều bồng con dắc vợ, tay cầm cờ trắng mà kéo ra. Khi bá tánh kéo ra vừa hết, kế

lấy trong thành có binh xông ra. Tháo cầm cờ đỏ mà ngoát, thì có Trương-liêu, và Từ-quảng giục binh xông ra đánh nhau một trận, làm cho binh trong thành thối lại hết. Tháo giục ngựa đuổi theo vừa đến cầu treo, thì quân cung-nỏ thủ trong thành bắn ra như mưa; bắn trúng nhằm mào Tào-tháo gần phủ tới đầu. Chư tướng lật dật ra cứu về. Tháo lại thay giáp đổi ngựa dẫn chúng tướng đến đánh trại Viên-thượng. Thượng ra rước đánh; thì mấy đạo binh Tào áp đến. Hai bên đánh ép, Viên-thượng cả thua, dẫn binh thua ấy chạy qua Tây-sơn mà hạ trại, rồi lại sai người đi thôi thúc binh của Mã-giêng và Trương-nghi đến, chẳng ngờ Tào-tháo đã khiến Lữ-khoán và Lữ-trường đi chiêu an hai tướng ấy rồi.

Khi hai tướng ấy về đầu thì Tào-Tháo phong đến chức Hầu. Nội ngày ấy Tháo tấn binh đến đánh Tây sơn, lại sai anh em họ Lữ, Mã-giêng và Trương-nghi chặn đường vận lương của Viên-thượng. Thượng biết Tây-sơn giữ không nổi, bèn hơn lúc ban đêm, lên chạy qua Lạc-khẩu. Đến nơi lập dinh chưa xong, thì bốn phía có lửa giậy lên, binh phục xông ra, làm cho người chẳng kịp mặc giáp, ngựa chẳng kịp gát yên, binh của Viên-thượng vỡ tan, chạy lui năm chục dặm, thế cùng hết sức phải sai quan Tư-sử Dự-châu là Âm-qui đến dinh Tào-tháo mà xin qui hàng. Tào cũng giả chịu, rồi nội đêm ấy khiến Trương-liêu, Từ-quảng đi cướp trại. Viên-thượng bỏ hết ấn đai, liết việc y giáp và xe cộ, chạy mình không vào núi mà trốn. Tháo triệt binh về đánh Kỳ-châu. Hứa nhu dằng kể rằng: « Sao chẳng đào cho thông nước sông Chương-hà lên dặng nó chảy vào thành ngập phứt cho rồi. » Tháo nghe theo, bèn sai quân đào hào chung quanh thành-ngoại hơn bốn chục dặm. Thầm-phối ở trên thành thấy quân Tào đương đào hào mà cạn lắm, thì cười thầm rằng: « Ấy là, va muốn làm cho nước sông Chương-hà chạy động vào thành đó. Song hào cho sâu kia mới dặng chớ cạn như vậy thì làm gì nổi. » Bèn chẳng thêm phòng bị. Đêm ấy Tào-tháo sai binh thêm hơn mười phần, ráng sức mà đào hào. Trời vừa sáng hào ấy rộng và sâu hơn hai trượng. Rồi xô nước sông Chương-Hà vào thành ngập bờ vai thước. Rồi thì trong thành hết lương, quân-sĩ

đều chết đói. Tân-kỳ ở ngoài thành lấy mũi thương mà bêu ấn thọ và y phục của Viên-thượng lên mà chiêu an những người trong thành. Thâm-phối cả giận, bắt gia thuộc của Tân-kỳ nhỏ lớn hơn tám chục người, giết hết mà quang dầu ra ngoài thành.

Tân-kỳ thấy Thâm-phối chém hết gia thuộc mình mà quang dầu ra thì khóc rống vang dậy. Cháu của Thâm-phối là Phạm-vinh, vẫn là bạn hữu thiết với Tân-kỳ, thấy gia thuộc Tân-kỳ bị hại thì giận lắm, bèn lên viết thơ chịu dung cửa thành, buộc vào mũi tên mà bắn ra. Quân Tào lượm dặng đâm dung cho Tân-kỳ. Kỳ lại đâm dung cho Tháo. Tháo xem thơ rồi truyền lệnh cho tướng-sĩ hễ vào Kỳ-châu rồi, thì không ai dặng sát hai gia tiểu của Viên-thiệu còn binh dân mà dầu thì cũng phải tha.

Ngày thứ, khi trời vừa sáng, Thâm-Vinh khai cửa tây-môn cho Tào vào. Tân-kỳ giục ngựa đi trước, quân tướng kéo riết vào Kỳ-châu. Thâm-phối ở trong thành phía đông-nam thấy binh Tào đã vào thành rồi, bèn dẫn vài tên quân-kị xông xuống đánh liều, gặp Từ-Quảng, ngựa vừa kể thì Từ-Quảng đã bắt sống Thâm-phối mà giải ra thành, lại gặp Tân-kỳ. Kỳ nghiêng rãng trợn mắt lấy roi đánh trên đầu Thâm-phối mà mắng rằng: « Loài cầm thú, hôm nay phải chết. » Phối mắng lớn tiếng rằng: « Quân phản tặc mi dắt Tào-tháo đến phá Kỳ-châu ta, ta không giết dặng mi thiệt là ực lắm ! » Từ-quảng dẫn Thâm-phối đến ra mắt Tào-tháo. Tháo hỏi rằng: « Người biết ai mở cửa thành mà rước ta chăng ? » Phối nói: « Không biết, không biết. » Ấy thiệt cháu của người là Thâm-vinh đó, » Phối cả giận nói: « Loài bất tiểu, dám làm đến nỗi như vậy sao ? » Tháo nói: « Hôm trước ta đến bên thành, sao mà trông thành cung tên bắn nhiều lắm nậy ». Phối đáp rằng: « Ta giận vì không dặng nhiều nữa chớ. » Tháo nói: Khanh trung với Viên-thiệu, không lẽ không làm như vậy, nay chịu dầu ta chăng ? » Phối đáp rằng: « Chẳng dầu đâu, chẳng dầu đâu. » Tân-kỳ khóc lạy thưa rằng: « Gia thuộc tôi hơn tám mươi người, đều bị nó giết hết, xin Thừa-tướng giết đi dặng báo thù. » Phối nói: « Ta sống làm tôi họ Viên, thác cũng làm quỉ cho họ Viên, chớ chẳng phải đồ phản tặc như người, mà người phòng dưng

lời sàm nịnh, phải chém phứt ta đi cho rồi.» Tháo dạy quân dân ra chém.

Lúc gần chém, Phối nói lớn tiếng với kẻ cầm gươm rằng : « Chúa ta ở phía bắc, chẳng nên để ta day mặt phía nam mà thất đầu.» Bèn quì day mặt qua phía bắc, rồi ngựa cồ mà chịu chém. Người đời sau có làm thơ than rằng :

*Hà bắc nhiều danh sĩ,
Ai bằng Thâm-chánh-Nam.
Liều mình vì hôn-chúa,
Trọng nghĩa thác phải cam.
Ngay thẳng lời không giấu,
Thanh-liêm chi chẳng tham.
Thác còn day phía Bắc.
Kẻ đầu rất hổ han,*

Thâm-Phối thác rồi, Tháo thương vì trung nghĩa, nên day chôn nơi phía bắc thành ấy. Chúng-tướng thỉnh Tháo vào thành. Tháo vừa muốn đi, bỗng thấy quân đao phủ dẫn đến một người. Tháo xem ra thì là Trần-Lâm, bèn hỏi rằng : « Lúc trước ngươi làm hịch cho Viên-thiệu, ngươi có luận tội thì luận một mình ta cũng đủ rồi, sao lại làm nhục đến tổ phụ ta vậy ? » Trần-Lâm đáp rằng : « Tên ở trên cung không bắn sao dặng ? » Kẻ tả hữu khiến Tháo giết. Tháo thương kẻ có tài, nên tha đi, lại cho làm chức Tùog-sự nữa.

Nói về con lớn của Tào-tháo là Tào-Phi tự Tử-Huờn, lúc đó dặng mười tám tuổi. Nguyên lúc mới sanh Tào-Phi ra thì có một vầng mây, xanh xanh đỏ đỏ, tròn như cái tàng bao úp cả nhà, trọn ngày không tan. Có kẻ biết kia, nói với Tháo rằng : « Ấy là điềm Đế-vương xuất thế đó. Công-tử qui biết là dượng nào ! » Khi mới tám tuổi, thì đã làm văn dặng, thông kiêm bác cổ, giỏi kị xạ, ham nghề múa gươm.

Lúc Tào-tháo đánh phá Ký-châu, thì Phi cũng theo nơi trong quân, bèn dắt quân tùy-thân, xách gươm vào nhà Viên-thiệu ; có một tướng ngăn trở và nói rằng : « Thừa-tướng có ra lệnh cấm không cho vào phủ Viên-Thiệu.» Tào-Phi nạt lui, rồi xách gươm vào nhà sau, thấy có hai người đờn bà ôm nhau mà khóc, thì Tào-Phi có ý muốn chém.

Ấy là : *Bốn lớp công-hầu đã phải hết ;
Một nhà cốt nhục lại mang tai.*

Chưa biết tánh mạng hai người đờn bà ấy thế nào xem
hồi sau phân giải.

ĐỆ TAM THẬP TAM HỒI

*Tào-Phi thừa loạn nạp Danh-thị,
Quách-Gia di kế định Liêu-dông.*

Nói về Tào-Phi thấy hai người đờn bà ôm khóc, bèn muốn rút gươm mà chém. Bỗng thấy hồng-quang chiếu sáng, thì Tào - Phi dừng gươm lại mà hỏi rằng : « Nàng là người chi vậy ? » Một người đờn bà đáp rằng : « Thiếp là Lư-thị, vợ của Viên-tướng-quân đây. » Phi hỏi nữa rằng : « Còn người con gái này là ai ? » Lư-thị thưa rằng : « Ấy là Danh-thị, vợ của Viên-Hy, mà Viên-Hy là con thứ của tôi, vì Viên-Hy ra trấn U-châu. Danh-thị chẳng khứng đi xa, nên ở lại đây. » Tào-Phi lại gần thấy nàng ấy dầu bỏ tóc xã, mặt mày lem luốt, bèn lấy tay áo lau mặt mà xem, thì thấy Danh-thị mặt hoa da ngọc, có sắc khuynh thành, bèn nói với Lư-thị : « Ta là con Tào-thừa-tướng, đến đây mà cứu cả nhà nàng, vậy nàng chớ lo. » Bèn gát gươm mà ngồi tại giữa nhà.

Nói về Tào-tháo dẫn chúng tướng vào Kỳ-châu, vừa vào đến cửa thành thì Hứa-nhu giục tới trước, lấy roi chỉ cửa thành, kêu Tào-tháo mà rằng : « A-mang, nếu chẳng có ta, thì làm sao người vào thành này được ? » Tháo cả cười. Chúng tướng thấy vậy đều chẳng bằng lòng. Tháo đến cửa phủ của Viên-thiệu thì hỏi rằng : « Có Thế-tử đã vào trong rồi. » Tháo kêu Tào-phi ra mà quở trách. Lư-thị ra lạy mà rằng : « Chẳng có Thế-tử vào, lấy ai mà cứu dặng cả nhà tôi, xin đừng Danh-thị dặng nung khan sửa tráp cho Thế-tử. » Tháo dạy kêu Danh-thị ra. Danh-thị ra lạy. Tháo xem thấy thì nói rằng : « Thiệt đáng là dâu ta lắm ! » Bèn khiến Tào-Phi dùng Danh-thị làm vợ. Tháo dẹp an Kỳ-châu rồi, bèn thân đến mộ Viên-thiệu mà cúng tế, vái lạy than khóc một hồi, rồi lại nói với chúng tướng rằng : « Xưa kia ta với Viên-Bồn-sơ đồng dấy binh đánh Đổng-trác, thì Bồn-sơ có hỏi ta rằng : Như việc chẳng xong, tức

hạ muốn chiếm cứ nơi nào? Ta hỏi lại: Túc-hạ ý muốn thế nào? Bồn-sơ nói với ta rằng: Tôi muốn chiếm cứ từ Hà-bắc trở lại đất Yên. Lại gồm từ Sa-mạt mà qua phía nam, giữ đó mà tranh thiên-hạ, dường ấy có xong chăng? Ta đáp rằng: Tôi dùng trí lực thiên-hạ, lấy đạo mà làm, chẳng biết chỗ nào là không nên. Những lời nói ấy, nhớ lại thì mới như hôm qua đây. Nay Bồn-sơ đã thất rồi, thì ta không khóc sao dặng! » Chúng đều than thở. Tháo lấy vàng bạc lụa vải, lương mễ mà cho vợ Viên-thiệu là Lưu-thị. Rồi lại truyền lệnh rằng: « Nhơn dân đất Hà-bắc bị việc binh cách này, nay ta cho khỏi thuế năm nay. » Rồi đó nhứt diện viết biểu thân tấu trào-đình, mà xin cho mình quân lãnh lấy Ký-châu.

Ngày kia Hứa-chữ cỡi ngựa chạy vào cửa đông-môn, vừa gặp Hứa-nhu. Nhu kêu Chữ rằng: « Nếu không có ta, làm sao bọn ngươi vào dặng cửa này! » Chữ giận mà rằng: « Bọn ta ngàn sống muôn thác, mình vui tên đạn, mới dặng thành trì này, ngươi sao dám khua môi múa mỏ như vậy? » Hứa-nhu mắng rằng: « Bọn ngươi đều là thất-phu, có giỏi gì đâu mà nói. » Hứa-chữ giận rút gươm chém Hứa-nhu, rồi xách đầu đến ra mắt Tào-tháo mà thưa rằng: « Hứa-nhu vô lễ thái quá, nên tôi mới giết. » Tháo nói: « Tử-viễn là bạn cũ của ta, nên mới dám nói chơi như vậy, sao ngươi lại giết đi? » Quở trách Hứa-chữ một hồi, rồi dạy chôn Hứa-nhu rất hậu. Lại sai dò tìm hiền-sĩ nơi Ký-châu. Dân Ký-châu chỉ rằng: « Có quan Kị-dô-búy tên là Thôi-đạm, tự là Quí-khue, ở quận Võ-thành thuộc về Hà-đông, thường hay dâng kế cho Thiệu, mà Thiệu chẳng thèm nghe, nên mới cáo bệnh mà ở nhà. » Tháo khiến vời Thôi-đạm đến, mà cho làm quan Biệc-giá-tùng-sự nơi châu ấy. Tháo lại nói với Thôi-đạm rằng: « Ta xem số nóc gia trong châu này, kể chung thiệt đông hơn ba mươi muôn, cũng nên gọi là Đại-châu. » Thôi-đạm thưa rằng: « Nay thiên-hạ chia lìa, chín châu rời rã, hai anh em họ Viên tranh với nhau, dân đất Ký-châu xươg phơi dầy nội, Thừa-tướng chẳng gấp hỏi phong tục mà cứu dân trong chốn bùn than, lại lo đi kể số nhà nhiều ít, thì dân vật đất này còn trông cậy Minh-công làm chi? » Tháo nghe nói, bèn cãi dung cảm tạ, lại dẫn theo bọc thượng-tân.

Tào-tháo dẹp an Ký-châu rồi sai người đi dò tin tức Viên-đàm. Lúc ấy Viên-đàm đang dẫn binh đi cướp giựt mấy xứ, như là Cam-lăng, An-bình, Bột-hải và Hà-giang, kế lấy nghe Viên-thượng chạy về Trung-sơn, bèn dẫn quân rượt theo. Viên-thượng không dám đánh nữa, chạy qua U-châu mà đầu Viên-hy. Đam thâu dụ hết binh của Viên-thượng, rồi lo kế đánh mà lấy Ký-châu lại, Tháo sai người vời Đam. Đam không chịu đến. Tháo cả giận viết thư tuyệt hôn, rồi thống đại binh mà đánh thẳng đến Bình-nguyên. Đam nghe Tháo kéo đạo binh đến, thì sai người qua Lư-biêu mà cầu cứu. Lư-biêu mời Lư-huyền-Đức vào mà thương nghị. Huyền-Đức thưa rằng: « Nay Tào-tháo đánh lấy Ký-châu rồi, binh thế đang thịnh, anh em họ Viên phải bị Tào-tháo nay mai, đi cứu vô ích. Vả lại Tào-tháo có ý dòm dặt Kinh-châu, ta phải cứ lo giữ đất mình, chưa nên vọng động đâu. » Lư-Biêu nói: « Vậy thì trả lời cho họ Viên làm sao? » Huyền-Đức thưa rằng: « Phải làm thư gửi cho anh em họ Viên, mượn cơ giải hòa, lấy lời điệu ngọt mà tạ va. » Lư-Biêu khen phải. Bèn sai người đem thư cho Viên-Đàm trước:

Thư rằng:

« Người quân-tử lánh nạn chẳng thờ nước thù. Ngày trước nghe ông hạ mình xuống mà đầu Tào-tháo, ấy là quên thù của tiên-nhơn, lại bỏ anh em mà làm xấu lây đến kẻ đồng mình nữa. Nếu Viên-Thượng chẳng giữ phận làm em, thì ông cũng phải dần lòng mà hòa với nhau, chờ việc an rồi, để cho thiên-hạ biện việc ngay vậy, ấy có phải là cao nghĩa chăng? »

Lại gửi thư cho Viên-Thượng rằng:

« Viên-Đàm bồn tánh nóng nảy, chẳng biết biện lẽ vậy ngay, ông phải trước trừ Tào-tháo mà trả hôn cho tiên-Viên-công đã, chờ cho an rồi sẽ luận việc vậy ngay ấy, có phải là hay hơn chăng? »

Viên-Đàm dựng thư Lư-Biêu rồi, biết ý Lư-Biêu không muốn phát binh cứu, thì liệu sức mình đánh không lại Tào-tháo, bèn bỏ Bình-nguyên mà chạy qua Nam-bì. »

Tào-tháo theo đến Nam-bì thì nhằm lúc tiết khí lạnh lẽo, nước dưới sông đều đông đặt, thuyền chở lương đi khôngặng. Tháo truyền bắt hết nhơn dân trong xứ phải làm

cho giá tan ra mà kéo thuyền đi, bá tánh nghe lệnh trốn hết. Tháo cả giận, muốn chém hết đi. Bá tánh nghe sợ bèn đến dinh mà đầu thú. Tháo nói ; « Nếu chẳng giết bọn người thì hiệu lệnh ta không nghiêm, bằng mà giết bọn người thì ta không nỡ, vậy thì bọn người phải mau vào rừng núi mà trốn, đừng có để cho quân-sĩ bắt dặng thì thôi.» Bá tánh đều sa nước mắt mà đi trốn.

Lúc binh Tào kéo đến, Viên-dâm dẫn binh ra thành ngăn đánh, hai bên giằng binh, Tháo cỡi ngựa xông ra lấv roi chỉ Viên-dâm mà mắng rằng : « Ta hậu đãi người lắm, sao người nỡ sanh lòng bội phản như vậy ? » Viên-dâm nói : người lấv bờ cõi, cướp thành trì, đoạt vợ con ta, mà còn gọi ta phản sao ? » Tháo cả giận khiến Từ-quán xuất trận. Đàm khiến Bành-an ra cự ; chẳng dặng vài hiệp Từ-quán chém Bành-an đầu rơi xuống ngựa. Binh-Đàm cả thua lui vào Nam-bì. Tháo đốc quân vây phủ bốn phía. Đàm sợ hoãn, bèn sai Tân-bình đến trại Tào-tháo chiêu đầu. Tháo nói : « Viên-dâm là đũa phản phúc không chừng, ta không tin, em người Tân-kỳ ta đã trượng dụng, vậy người ở đây với ta còn hay hơn. » Bình đáp rằng : « Thừa tướng nói sai rồi, tôi nghe hễ chúa quý thì tôi vinh, chúa lo thì tôi nhục, tôi phò họ Viên đã lâu, nỡ nào lại đả lòng bội phản sao ? » Tháo biết cầm chẳng dặng, bèn cho Tân-Bình về.

Tân-bình về ra mắt Viên-dâm nói Tào-tháo chẳng chịu cho đầu. Đàm nạt rằng : « Em người đả phò Tào-tháo, nay người cũng muốn ở hai lòng nữa sao ? » Tân-bình nghe nói, tức giận trắng hồng, té xiểu xuống đất. Đàm dạy khiêng ra, giây phúc liền thát. » Đàm nghĩ lại thì thương tiếc lắm ! Quách-dồ thưa với Viên-dâm rằng : « Ngày mai để cho bá tánh đi trước, còn binh nổi theo sau, dặng có quyết liều sống thát với Tào-tháo một trận. » Đàm nghe theo.

Đêm ấy lửa hết bá tánh trong thành Nam-bì ra, khiến phải cầm đao thương mà nghe lệnh.

Ngày thứ trời vừa sáng, mở rộng bốn cửa thành ra, binh ở sau, bá tánh đi trước, hét dậy lên, xông ra một lược mà thẳng đến trại Tào-tháo. Hai bên đánh nhau từ giờ thìn cho đến giờ ngọ, chưa định hơn thua. quân-sĩ

t thấy vậy, ráng sức lược tới. Binh Đàm cả thua, bá tánh bị chết không biết là bao nhiêu. Tào-Hồng ra oai xông vào trận, vừa gặp Viên-Đàm, Hồng Lưỡi dao chém nhầu. Vì vậy Viên-đàm, bị giết nơi giữa trận. Quách-đồ thấy binh dả loạn, mau chạy vào thành. Nhạc-lấn thấy đặng bèn giương cung lấp tên bắn trúng Quách-đồ và người và ngựa, té luôn xuống hào.

Tháo dẫn binh vào Nam-bì mà vỗ về bá tánh, bỗng có một đạo binh kéo đến, mà hai tướng đi đầu là Tiêu-xúc và Trương-nam, bộ hạ của Viên - Hi đó. Tháo dẫn quân ra cự. Hai tướng trở cang giáo, côi giáp mà chịu đầu. Tháo đều phong làm Liệt-hầu ; lại có quân giặc ở Hắc-sơn tên là Trương-yên, dẫn mười muôn binh đến đầu. Tháo lại phong làm Bình-bắc - tướng - quân, rồi đó truyền lệnh kêu đầu Viên-Đàm lên, dặn như có ai dám đến khóc thì chém.

Khi treo đầu Viên-đàm nơi cửa bắc-môn thì có một người mặc đồ tang đến chỗ treo đầu mà khóc. Quân-sĩ bắc về ra mắt Tào-tháo. Tháo hỏi ra thì là quan Biện giá đất Thanh-châu Vương-tú, vì cang Viên-đàm mà bị đuổi, nay thấy Đàm thất nên đến mà khóc. Tháo hỏi : « Người hay lĩnh ta chưa ? » Tú đáp rằng : « Hay. » Tháo hỏi : « Người không sợ thất sao ? » Vương-Tú nói : « Lúc người sống, tôi chịu tước lộc, nay người thất mà chẳng khóc thì là phi nghĩa lắm, sợ thất mà quên nghĩa thì sống ở đời có ích gì, nếu dặng lảnh thấy Viên-đàm mà chôn thì đầu thất cũng chẳng hờn. » Tháo nói : « Đất Hà-bắc sao nhiều nghĩa-sĩ lắm vậy, tiết thay cho họ Viên sao chẳng biết dùng nếu biết dùng thì ta đâu dám ghé mắt dòm dặng đất này. » Bèn khiến chôn cất Viên-Đàm, rồi dãi Vương-tú theo bậc thượng-tân, phong làm quan Tư - kim - trung - lang - tướng, lại hỏi rằng : « Nay Viên - thượng đã đầu Viên-hy, phải dụng kế chi mà bắt ? » Vương-tú làm thỉnh. Tháo nói : « Thiệt là tôi trung đó. » Rồi hỏi Quách-gia thì Quách-gia đáp rằng : « Phải sai những tướng của họ Viên mới đầu là Tiêu-xúc và Trương-nam đi đánh. » Tháo y lời, bèn nhứt diện sai Tiêu-xúc, Trương-nam, Lữ-khoán, Lữ-tường, Mả-giêng và Trương-nghi đều dẫn bốn bộ binh phân ba đạo

đến đánh U-châu; nhứt diện sai Lý-diễn, Nhạc-tấn hiệp với Trương-yên qua Kinh-châu mà đánh Cao-cáng.

Còn Viên-thượng với Viên-hy hay dặng binh Tào gần đến, liệu khó ngăn ngừa, bèn bỏ thành dẫn binh suốt đêm chạy qua Liêu-tây mà đầu Ô-hoàng-xúc.

Nói về quan Thứ-sử đất U-châu tên là Ô-hoàng-xúc, ngày kia nhóm hết các quan uống huyết mà thề, dặng nghị việc bội hạ Viên qua đầu Tào-tháo. Ô-hoàng-xúc nói trước rằng: « Ta biết Tào-thừa-tướng là anh hùng đời này, nay ta muốn qua mà đầu, nếu ai chẳng tuân lệnh thì ta chém. » Nói rồi mỗi người đều uống huyết, xây vàng tới quan Biệc-giá là Hàng-hành, Hành quăng gươm xuống đất mà nói lớn rằng: « Tội thọ ơn nặng của cha con họ Viên, nay chúa bại suy mà, trí không cứu dặng, đồng không liều thất dặng; thì nghĩa đã thiếu rồi; nay lại về Bắc mà đầu Tào thì tôi chẳng nỡ làm đầu. » Chúng đều thất sắc. Ô-hoàng-xúc nói: « Nay đây việc lớn, thì phải lập nghĩa cả, việc xong chẳng, cũng chẳng phải là cần chi một người. Hàng-hành có chí vậy thì mặc ý va. » Bèn đuổi Hàng-hành, ra thành nghinh tiếp ba đạo binh, rồi kéo thẳng qua đầu Tào-tháo. Tháo cả mừng, phong Xúc làm Trấn-bắc-tướng-quân. Bỗng có quân vào báo rằng: « Lý-diễn, Nhạc-tấn với Trương-yên đi đánh Kinh-châu, Cao-cáng giữ Hồ-quang nhật lăm, phá không nổi. » Tháo nghe báo kéo binh thẳng qua Kinh-châu, ba tướng nghinh tiếp rồi thuật việc Cao-cáng giữ nhật khó phá. Tào-tháo nhóm các tướng lại mà nghị kế đánh Cao-cáng thì phải dụng kế trá hàng mới dặng. Tháo lấy làm phải, bèn khiến kêu Lữ-khoán và Lữ-tường vào kê tai nói nhỏ rằng: « Như vậy, như vậy... » Anh em Lữ-khoán vâng lời dẫn vài mươi binh đến dưới ải kêu rằng: « Chúng ta nguyên là tướng của họ Viên, cực chẳng đã mới đầu Tào. Tào-tháo là đũa quĩ quyết, bạc đãi chúng ta, nay chúng ta về phò chúa cũ, vậy phải mở cửa cho mau mà rước chúng ta. » Cao-cáng chưa tin, kêu hai tướng vào trước cho mình nói chuyện. Hai tướng cỡi giáp xuống ngựa, vào thưa với Cao-cáng rằng: « Binh Tào mới đến, phải nhưn lúc lòng quân chưa yên mà cướp trại, nội đêm nay bọn tôi xin đi trước cho. » Cao-cáng cả mừng mà làm y theo lời.

Đêm ấy khiến anh em họ Lữ đi trước, dẫn hơn một muôn binh kéo qua gần đến trại Tào-tháo, xảy nghe phía sau tiếng hét vang dậy, binh phục bốn phía đều dậy. Cao-cang biết mình trúng kế, bèn trở về thành, chẳng dè thành đã bị Lý-diên và Nhạc-tấn đoạt rồi; liền tìm đường tước qua đầu Siêng-vu. Tháo chia binh ngăn chặn mấy cửa ải, rồi sai người đuổi theo Cao-cang. Cao-cang chạy đến bờ cõi Siêng-vu vừa gặp vua Bắc-phiên là Tả-hiền-vương. Cang xuống ngựa quì lạy nơi đất mà rằng: « Tào-tháo tóm thâu cương-thò, nay lại muốn xâm phạm bờ cõi của Đại-vương. Muôn ơn cứu viện, hiệp sức thâu lại, đừng giữ phía Bắc. » Tả-hiền-vương nói: « Ta với Tào-tháo cũng không thù khích, người muốn khiến cho ta gây oán với Tào-tháo sao? » Bèn đuổi Cao-cang đi. Cao-cang nghĩ dẫu cùng đường, tưng phải qua đầu Lưu-biêu. Đi dặng nửa đường, bị quan Đô-húy là Vương-dạm giết thát lấy đầu giải qua cho Tào-tháo. Tháo phong cho Vương-dạm làm Liệt-hầu.

Từ ấy đất Tinh-châu mới an. Tháo thương nghị qua phía tây mà đánh Ô-Hoàng. Bọn Tào-Hồng thưa rằng: « Viên-Hy, Viên-Thượng binh thua tướng mất, sức hết thế cùng, đã tìm đường xa mà qua chốn Sa-mạt, nếu ta dẫn binh qua đánh phía tây, thoãn Lưu-Bị, Lưu-Biêu, thừa hư qua đánh Hứa-dô, ta cứu ứng không kịp thì họa ắt chẳng nhỏ, xin đem binh về thì hay hơn. » Quách-Gia nói: « Lời mấy ông nói đó sai rồi. Chúa-công tuy oai rúng thiên hạ, song quân Sa-mạt nó ỷ xa xuôi, ắt chẳng phòng bị, ta nên nhưn lúc không phòng, đem binh qua đánh ắt xong. Vả Viên-thiệu với Ô-hoàng-Xúc có ơn với nhau, lại Viên-thượng Viên-hy còn, chẳng nên không trừ Lưu-biêu là người biết nói chuyện mà thôi, nay tuy ta bỏ nước trống mà đi dẹp giặc đường xa, song Chúa-công cũng khỏi lo chi hết. » Tháo nói: Lời phụng-hiến rất hay! » bèn dẫn hết ba quân và một ngàn cỗ xe mà thẳng qua Sa-mạt.

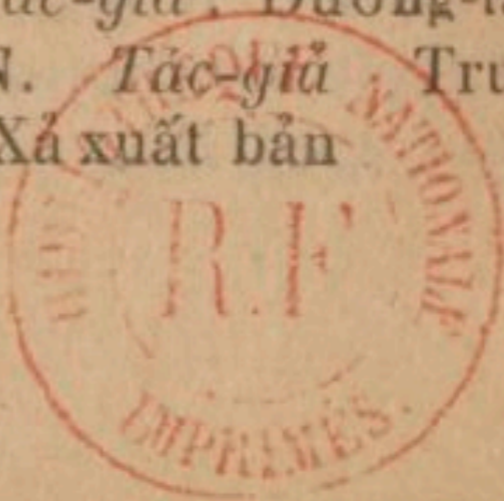
Muốn biết sao ra thế nào, xin xem qua cuốn thư bầy thi rõ.

Nên coi! Hay lắm! Tiểu thuyết

MỘT MỐI TỬ THÙ. Tác-giả: Dương-tấn-Long

TINH LÀ GIẤY OAN. Tác-giả Trung-Tin

Tin-dức-thư-Xả xuất bản

THE CLUB

Handwritten text, likely a list or notes, written in cursive on the orange paper. The text is partially obscured by a diagonal crease and is difficult to decipher fully. It appears to contain several lines of text, possibly names or dates.

Đã xuất bản hai trăm muôn
(200.000.000) cuốn tiểu-thuyết, tuồng
cải-lương, truyện tàu diễn nghĩa

LỜI CẢM TẠ

Bồn-xã mở tiệm sách này, nhờ ơn chư quý vị trong năm xứ cõi Đông-Pháp có lòng chiếu cố mới hơn một năm nay mà đặng thịnh vượng và xuất bản hai trăm muôn (200.000.000) cuốn sách quốc âm (1) rồi nay làm trăm năm, xin để lời đa tạ chư quý vị đã hình hồn và xấp đặt lại có trật tự trong tủ hàng lúc nào cũng có năm người đứng bán hàng, ngày nào có lòng yêu muốn mua sắm ứng sách học, vở, giấy viết (đủ đồ dùng trong trường học, truyện, thơ, tuồng, tiểu-thuyết Bắc-kỳ, Trung-kỳ và Nam-kỳ (có trừ bán tại bồn xã đủ thứ) (2) giá hai ba ngàn đồng chỉ trong 2, 3 giờ là xấp đủ hết. Giá bán rẻ, xoạn hàng lại mau lẹ, mong đồng bang chiếu cố, bồn xã rất đội ơn.

TÍN-ĐỨC THU-XÃ
37, rue Sabourain, Saigon
(gần Chợ-mời Saigon)

(1) Những sách của bồn xã xuất bản đã kể ở bìa sau cuốn Tam-Quốc 1 à 4.

(2) Mua sỉ mua lẻ xin hỏi mục lục (catalogues)